2-2 bis.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

SIMION FLOREA MARIAN

PĂSĂRILE NOASTRE ȘI LEGENDELE LOR

Editura SOCEC & Co., S. A. R. București

Prețul Lei 40

SIMION FLOREA MARIAN

PĂSĂRILE NOASTRE
ŞI
LEGENDELE LOR

SOCEC & Co S.A.R.
FONDAT 1856

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI
[redacted]
Nr. 2-2 bis.

SIMION FLOREA MARIAN

Părintele Simion Florea Marian, fost membru al Academiei Române, s'a născut în satul Ilişeşti din Bucovina, la 1 Septemvrie 1847. Şi-a făcut studiile elementare în satul său natal, a urmat apoi la şcolile secundare din Suceava (Bucovina), Năsăud şi Beiuş din Transilvania, iar studiile superioare — teologia — le-a făcut la Cernăuţi. După sfârşirea studiilor a funcţionat ca preot-ajutor în comuna Cândreni, de unde, după câtiva ani, a fost trecut ca profesor de limba română la gimnaziul superior din Suceava.

S. Fl. Marian a publicat mai multe lucrări de o mare valoare ca: Nunta la Români *(1890),* Naşterea la Români *(1892),* Inmormântarea la Români *(1892), lucrări care, dată fiind valoarea lor folkloristică necontestată, au fost tipărite cu cheltuiala Academiei Române. In afară de acestea a mai scris:* Descântece şi vrăji, Sărbătorile la Români *(3 volume),* Legendele Maicei Domnului *şi, înfârşit, admirabila lucrare* Ornitologia poporană română, *din*

care s'a extras și volumul de față. Ornitologia poporană română este o lucrare conștiincioasă, rodul unei munci de ani întregi, în același timp o lucrare științifică de mare valoare. Câtă muncă să desgroape cineva atâtea credințe despre sute de păsări, arătând, în graiul sfătos al poporului, toate credințele, toate legendele, toate proverbele la care au dat naștere, toate zicalele despre ele, — și ce plăcere să vezi cum ingeniozitatea poporului românesc a scornit atâtea legende, care de care mai frumoase și mai poetice!

Părintele S. Fl. Marian s'a stins din viață în Suceava, la 11 Aprilie 1907.

Intr'un studiu biografic din 1910, profesorul și publicistul Liviu Marian, fiul folkloristului, înfățișează în felul următor meritele de cercetător ale Părintelui S. Fl. Marian și împrejurările care au favorizat desvoltarea operei sale folkloristice:

„Fire muncitoare, cinstită și senină de țăran sănătos — școala și orașul, deopotrivă de străine pentru mintea și inima sa, nu i-au înstrăinat firea. Incă în fragedă tinerețe, stând sfios pe băncile școalei, a simțit vântul înviorător de pe plaiurile românești, a înțeles duhul vremii celei nouă. Și oricât de

mare este meritul lui Alecsandri ca antemergătorul lui, trebue admirate priceperea și munca tânărului sfios, sărac și izolat de corifeii și așezămintele culturii și literaturii românești de pe atunci, care a știut nu numai să calce pe urma antemergătorilor, ci să-i lase în urmă.

„Dacă entuziasmul, priceperea și munca depusă în ogorul literaturii române e meritul său exclusiv, nu mai puțin merită recunoștință cei ce au știut să descopere, prețuiască și sprijinească aceste calități.

„Și cei ce i-au descoperit, prețuit și sprijinit aceste calități n'au fost Românii de aici din Bucovina, din nemijlocita apropiere a sa, care, cu puține excepții, nu l-au cunoscut și prețuit după merit, ci depărtata Academie din Bucureștii regatului român. Și nici ea întreagă, ca corp, ci câțiva membri, apostoli ai românismului de pretutindeni, care au avut nemuritorul merit de a încerca să trezească la o nouă viață națională fărimiturile românismului din dreapta Dunării și de dincolo de Carpați. Academia a fost aceea care a descoperit și chemat pe modestul preot bucovinean în rândul membrilor săi, i-a dat îndemn la scris, l-a încurajat cu tipărirea scrierilor sale.

„In țări mai civilizate, cum e de pildă

patria fraților Grimm, un Marian n'ar fi fost osândit pentru o viață întreagă să-și cheltuiască o bună parte din timp și sănătate cu învățământul în școală. Sau cel puțin nu i s'ar fi oprit de atâtea ori, din partea puternicilor zilei, de a petrece 2-3 săptămâni pe an la sesiunea generală a Academiei Române din București, unde, după cum spunea într'o petițiune de concediu spre acest scop: „convenirea cu o mulțime de bărbați distinși de știință îmi procură nu numai deosebite îndemnuri și învățături nouă, ci mai cu seamă promovarea și sprijinul activității mele literare".

„De mult vor fi dispărut în umbra uitării acei stăpâni vremelnici, care l-au făcut să simtă puterea lor. Nu va pieri însă numele amărîtului preot care, cu toată sărăcia mijloacelor și neînțelegerea acelora ce i-ar fi putut îndulci munca frumoasă, a avut și curajul și timpul și seninătatea sufletească de a-și ridica singur monumentul trainic care va dăinui înainte, și după ce va șterge ploaia și soarele numele de aur de pe monumentele bogate ce înghițesc cu umbra lor modesta cruce de lemn a fiului de țăran din Ilișeștii Bucovinei".

„B. p. T."

CIOCÂRLIA

I.

Pe întinderea cerească nu se află nici un nouraş, nici un semn de apropierea vre unei furtuni. Numai stelele, aceşti ochi veghetori ai nopţii, se văd strălucind în depărtare prin nemărginitul spaţiu.

Tot astfel e şi pe întinderea pământească. Pretutindeni domneşte şi aicea cea mai adâncă linişte şi tăcere... Nici un semn de vreo furtună sau altă neplăcere!.., Numai unde şi unde se aude murmurul vrèunui râurel!... Iară pâinele cele albe, care ca nişte mări întinse se lăţesc pe şesurile ţarinelor, şi fâneţele cele încărcate de tot felul de floricele frumoase şi mirositoare ne dau una din înfăţişările cele mai plăcute şi cele mai atrăgătoare.

Tot să stai să admiri ale naturii frumuseţi...

Dar iată!... timpul lin se strecoară... zorile se ivesc şi cu dânsele dimpreună se deşteaptă şi o păsărică din somnul ei cel dulce de peste noapte, care, sculându-se

din roua cea răcoritoare şi bine făcătoare a dimineţii, începe a se înălţa cercuri spre cer şi prin cântecul ei cel plăcut a ne anunţa apropierea zilei.

Şi oare ce fel de păsărică să fie aceasta şi de ce se înalţă ea în cercuri spre cer, cântând până ce o pierdem din vederi şi astfel se coboară ea în jos, iar când e ca de vr'o două prăjini de sus dela pământ, ca o săgeată se lasă în jos spre cuibuşorul său cel durat pe suprafaţa pământului?

Această păsărică e *Ciocârlia*, lat. Alauda arvensis. l. germană, die Feldlerche, şi cauza înălţării sale spre cer, când cântă, ne-o spun mai multe legende poporane, dintre care cea mai frumoasă e fără îndoială cea compusă în versuri de ilustrul nostru poet V. Alecsandri [1]).

Pe cât însă de sonor şi de atrăgător e cântecul acestei păsărele, pe cât de plăcut e timpul când cântă ea, pe atât, şi poate mult mai atrăgătoare şi mai frumoase, sunt legendele ei.

Deci, lăsând la o parte legenda lui V. Alecsandri, în bună speranţă că cei mai mulţi o cunosc, şi tot Românul adevărat,

---

[1]) *Legenda Ciocârliei*, din ciclul „Legende".

care ştie numai ciş-ce-va a ceti, ar trebui s'o cunoască, voiu reproduce aicea alte legende ale acestei păsărele, despre care un cântec poporan ne mai spune şi următoarele:

Lie, Lie
Ciocârlie
Zbori în Soare
Cântătoare
Şi revină
Din lumină
Pe pământ
Cu dulce cânt[1]).

II.

Cea dintâi legendă, pe care am auzit-o dela o Româncă din Siret, e cea următoare:

Au fost odată un împărat şi o împărăteasă foarte avuţi, omenoşi şi cinstiţi de către toţi supuşii lor şi împăraţii de prin-prejur. Aceştia, de cum se treziră şi văzură lumina soarelui, petrecură totdeauna în frica lui Dumnezeu, şi de aceea aveau toate celea ce le trebuia, numai un

---

[1]) Din *Legenda Ciocârliei* de V. Alecsandri.

singur lucru le lipsea... n'aveau nici un prunc. Şi... Doamne! ce n'ar fi dat să aibă şi ei un prunc!... Nu era zi ca să nu împărţească milostenii şi daruri pe la sărmani, nu era zi să nu se roage lui Dumnezeu, doară, doară le dăruieşte şi lor un prunc.

Dar trecură mulţi ani la mijloc şi dorinţa lor încă tot nu li s'a împlinit.

In urma urmelor, tocmai când pierduseră toată nădejdea că se vor putea numi şi ei cândva părinţi, le-a ascultat Dumnezeu rugămintea şi le-a dăruit o fiică, pe care o numiră Luminioara. Şi ei de aceea o numiră astfel: una, pentrucă era foarte frumoasă şi al doilea, fiindcă era pentru dânşii ca o lumină, ca lumina ochilor, şi unde se ducea ea, acolo se duceau şi ei.

Luminioara trăia, ca şi părinţii săi, în frica lui Dumnezeu, şi cu cât creştea mai mare, cu atâta se făcea mai frumoasă şi mai fermecătoare. Şi tocmai din pricina aceasta nu ieşea ea la preumblare, temându-se ca să nu o deoache cineva sau să nu i se întâmple altă nenorocire.

Insă într'o zi, n'are maică-sa ce face şi o întreabă de ce nu se duce şi ea, ca

alte fete de împărat, la preumblare, de ce șade numai acasă?...

Luminioara răspunse maicei sale și-i zise că ea, numai dacă voîesc părinții ei, îndată se va duce la preumblare. Și într'adevăr, că, colea de către seară, cam pe timpul acela când se scoboară soarele spre apus și e mai frumos și mai plăcut de preumblat, a ieșit și ea întâiași dată în grădina împărătească. In grădina aceasta a umblat ea încolo și încoace până ce-a dat de o ușiță mică, ce ducea spre un șes întins și frumos și cum a dat ea de ușița aceasta. a deschis-o și a ieșit printr'însa afară în șes. Pe șesul acela apoi preumblându-se cât s'a fi preumblat, a început ea a privi mai de aproape întreaga fire, care i s'a înfățișat dinaintea ochilor și nu se putea destul mira de frumusețea ce o vedea în toate părțile. Insă ce i-a plăcut ei mai mult dintre toate câte a a văzut, a fost soarele, carele se cobora încet spre apus.

Mult timp a stat ea și s'a uitat la soare cum apune și mult timp după apusul lui, la razele sale cele luminoase, care ca niște fire nemărginite de aur se întindeau pe câmpia cerului.

Așa de tare îi plăcu ei cum apune soa-

rele, încât în toată seara ieşea să privească apusul lui. Şi atâta ce a ieşit şi atâta ce a privit la dânsul, până ce în urma urmelor s'a îndrăgostit de el.

Iară după ce s'a îndrăgostii acum de soare, a început din ce în ce a se săpăra şi a se usca, până ce s'a îmbolnăvit cum se cade.

Părinţii săi, văzând-o astfel, se întristară şi o întrebară: ce-i lipseşte de se usucă aşa de tare?... ce durere are?

Ea dintru început nu voi să le spună nimica, iar mai pe urmă, văzând că părinţii tot una o întreabă, le răspunse că trebue să se despărţească de dânşii şi să mearg în lume, ca să-şi caute norocul.

Părinţii săi, auzind ce şi-a pus în gând fiica lor şi având-o numai pe dânsa, începură a plânge şi a se tângui ca nişte prunci şi o îndemnară prin cele mai duioase cuvinte ca să nu-i părăsească, căci cine ştie ce poate să i-se întâmple în calea pe care voieşte ca să se pornească; însă văzând dela un timp că numai de geaba li-i toată vorba şi sfatul, că Luminioara numai decât voieşte să plece în lumea largă ca să-şi caute, după cum spunea ea, norocul, nu se mai încercară a o opri, ci o bine-cuvântară şi-i deteră toate cele trebuincioase de drum.

Luminioara, luându-şi rămas bun dela părinţii săi, s'a pornit cu Doamne ajută în lume, ca să caute palatul cel strălucitor şi măreţ, în care auzise ea, acuma de la cine va fi auzit, că locueşte alesul inimei sale, adică soarele. Dar în calea cea lungă şi necunoscută, multe nenorociri şi neajunsuri o aşteptară.

Dintru început i-a mers cum i-a mers, pentru că avea câte-i trebuia, avea ce mânca şi cu ce se îmbrăca, dar cu sfârşitul lucrurilor acestora s'a sfârşit şi tot binele ei.

Şi aşa, mergând ea zi după zi, noapte după noapte, cât va fi mers şi pe unde va fi mers, destul atâta că după o cale de mai multe zile a ajuns într'o pustie foarte mare, unde nu era nici un suflet de om zărit şi unde i se sfârşise acum şi merindea ce a fost luat-o de acasă.

Astfel călătorind ea prin pustia aceea, ajunse într'un târziu la un loc unde se aflau o mulţime de oameni morţi. Cum a văzut ea morţii aceştia aşa de tare s'a înspăimântat, că a început să tremure, cum tremură varga de frică; însă ducându-se mai încolo şi uitându-se mai bine în toate părţile, s'a încredinţat că pe locul acela a fost o bătălie foarte mare şi cruntă, de aceea sunt atâţia oameni morţi.

Şi fiindcă acolo erau foarte multe vestminte de catane, — ce i-a picat ei prin minte ?.. să-şi ia şi ea un vestmânt de acestea ca să se îmbrace cu dânsul; şi-a luat un straiu huzăresc, s'a îmbrăcat cu dânsul ş'apoi s'a pornit iarăşi mai departe.

Mergând ea acum cât va mai fi mers, dete de un cal foarte frumos şi cum dete de dânsul a stat mult pe gânduri, şi îl prinse, se sui pe dânsul călare şi plecă mai departe toată ziua aceea, până ce în urmă dete de o mulţime de oameni vii, pe care îi cunoscu îndată după îmbrăcămintele lor că sunt ostaşi

Ostaşii aceştia, cum o zăriră, dea-una se repeziră asupra ei ş'o prinseră, socotind că este vreun spion. Dar după ce se adeveri, că ea nu este spion, îi deteră drumul, o luară apoi în slujba lor şi se duseră cu dânsa într'o bătălie. In bătălia aceea fură ostaşii de către duşmanii lor învinşi şi care voiră să scape cu viaţă începură a fugi încotro îi duceau ochii şi picioarele.

Luminioara noastră însă, scăpând cu obrazul curat din prinsoarea şi învălmăşeala în care căzuse, se porni mai departe în treaba şi în drumul său. Iară

după ce se porni, se duse călare pe calul ce l-a aflat mai înainte, până ce ajunse într'un târziu la o fântână, unde dete peste o babă bătrână, care torcea păinjeniș.

Baba aceea se numea Intunecimea, și era foarte bucuroasă când cineva o numea astfel, pentrucă era blestemată să poarte vestminte negre, și la față era foarte neagră.

Luminioara noastră, cum a văzut-o a zis:

— Vai de mine și de mine, ce babă neagră ca Intunecimea!

Babei i-a plăcut foarte tare cuvintele acestea, pentrucă ea totdeauna, când o numea cineva Intunecimea sau vorbea tot una de negru, îi era foarte plăcut. De aceea a primit ea pe călătoarea noastră foarte bine, iar după aceea a întrebat-o: unde-i merge calea prin o așa pustietate?

Luminioara i-a spus tot adevărul: de unde vine și încotro se duce.

Baba i-a zis:

— Dacă mă vei asculta pe mine, și vei face ce-ți voiu spune eu, apoi atunci de bună seamă îți vei ajunge scopul!

— Voiu asculta și voiu face! — răspunse Luminioara bucuroasă.

— Dacă e așa, apoi mergi spre răsărit, — zise mai departe Intunecimea până ce

vei ajunge la un deal foarte mare şi înalt, de sticlă, şi dacă te vei putea sui pe vârful acelui deal, apoi poţi să zici că ţi-ai ajuns scopul.

Luminioara mulţumi foarte frumos Intunec mei pentru sfatul ei cel bun ce i-a dat, şi-a luat rămas bun dela dânsa şi, încălecând pe calul său, a plecat mai departe spre răsărit.

Douăsprezece zile neîntrerupt a călătorit ea până ce a ajuns la dealul cel de sticlă.

Calu-i slăbise foarte tare de atâta drum, cât a trebuit să meargă, iară dealul la care ajunsese era foarte înalt, deci cum să se suie ea acum pe vârful lui?

Iată insă că tocmai când era ea în cea mai mare nedumerire, când nu ştia singură de să facă şi să înceapă, vede nu departe de dânsa un om. Omul acela era un căvaliu [1]. Deci rugându-l ea, căvaliul i-a potcovit calul cu nişte cuie foarte mari şi tari. Astfel apoi, fiindu-i acum calul potcovit, s'a repezit spre deal şi cât ai scăpăra dintr'un amnar s'a urcat d'asupra lui.

Ajungând Luminioara pe vârful dealu-

---

[1]) Sau covaliu = fierar, potcovar.

lui, a mulţumit lui Dumnezeu, că i-a ajutat a se sui, apoi s'a dus să vadă ce este pe dealul celalt

De asupra dealului era un şes foarte mare şi întins.

Văzând aceasta, Luminioara s'a suit iarăşi pe calul său şi s'a pornit mai departe şi a mers până ce a dat de un palat foarte mare şi frumos.

In palatul acela locuiau trei fete.

Văzând fetele acestea, că vine cineva la dânsele, i-au ieşit întru întâmpinare.

Luminioara, cum le a zărit, aşa de tare s'a bucurat, ca şi când ar fi fost surorile ei.

Fetele însă i-au zis:

— Suflet de om ce eşti! cine te aduce pre tine în locurile acestea, căci de când suntem noi aicea, încă nimeni până acum n'a putut să vie până la noi... şi tu ai venit!...

După ce rostiră ele cuvintele acestea îi luară calul, îl duseră într'un staul şi îi deteră de mâncare, iară pe Luminioara o luară şi se duseră cu dânsa în încăperile cele frumoase ale palatului.

Fetele socoteau în mintea lor, că străinul ce a venit la dânsele nu este fată, ci fecior, pentrucă Luminioara, după cum ştim, îşi schimbase îmbrăcămintea.

După ce a petrecut Luminioara mai multe zile în palatul acela, iată că într'o zi vin cele trei fete la dânsa, şi-i zice cea mai mare:

— Noi am voi să te luăm pe tine de bărbat, căci tare ne-ai plăcut, dar nici una nu te putem lua, căci dacă aşi voi eu bunăoară ca să te iau, apoi s'ar mânia surorile mele pe mine; iar dacă ar voi una din ele să te ia, nu mi-ar veni mie la socoteală, deci fii-ne mai bine fratele nostru!

— Nu frate, ci ziceţi mai bine soră! — răspunse Luminioara, — căci şi eu sunt fată ca şi voi!... Hainele bărbăteşti, cu care mă vedeţi îmbrăcată, le-am luat pe mine numai de aceea, ca să fiu scutită de multe neajunsuri şi neplăceri ce mi s'ar fi putut întâmpla în calea mea cea lungă şi primejdioasă!...

— Dacă eşti fată, cu atât mai bine, căci de acum înainte vom fi patru, cu pereche.

Din ziua aceasta apoi trăiră fetele dimpreună cu Luminioara foarte bine, şi erau totdeauna vesele şi bine dispuse, căci nu le lipsea nimica ce ar fi putut să le aducă vreo supărare sau altă neplăcere.

Nu aşa însă îşi petrecea Luminioara.

Aceasta din zi în zi ce mergea, tot mai tristă şi mai dusă pe gânduri era.

Luând seama fetele dela un timp, că Luminioara nu e aşa cum trebuia să fie, voioasă şi bucuroasă, o întrebară de ce este aşa de tristă şi tot dusă pe gânduri? Ce-i lipseşte?,

Luminioara le răspunse suspinând:

— Eu de aceea sunt aşa de tristă pentru că mi-a sosit timpul ca să mă despărţesc de voi... să vă las cu Dumnezeu şi să mă duc în drumul meu!...

— Fiindcă nu voieşti să mai rămâi cu noi, ziseră fetele, îţi vom da un semn de aducere aminte, că ai fost cândva la noi, o sabie care are o deosebită putere şi anume: dacă se trage jumătate din teacă, apoi atunci moare jumătate din oastea duşmanului cu care te baţi, iar dacă se scoate toată din teacă, apoi atunci pică toţi duşmanii, numai căpitanul lor rămâne în viaţă. Şi cum rostiră cuvintele acestea îi deteră sabia, despre care au vorbit.

Luminioara, bucuroasă că a căpătat un odor aşa de mare şi aşa de preţios, le mulţumeşte din toată inima, şi apoi se despărţi de dânsele, îşi luă calul, se sui călare pe dânsul şi, scoborîndu-se de pe dealul cel de sticlă, se porni iarăşi spre

răsărit și se duse, până ce ajunse la o fântână. Acolo, lângă fântâna aceea, a aflat ea pe un om voinic și foarte frumos. Intrebându-l ea cine-i și ce face acolo lângă fântână, omul îi răspunse, că e un căpitan de oaste, pe care îl urmăresc dușmanii și nu știe încotro să apuce de răul lor. Totdeodată îi mai spuse căpitanul acesta, că bunul său împărat este foarte înconjurat de dușmani și el nu poate nimic să-i ajute.

— Eu voiu să vă ajut la toți, zise Luminioara. Și după aceasta dete ceva căpitanului de mâncare, căci, sărmanul era foarte flămând. Iar după ce a mâncat și s'a săturat căpitanul, după ce a mai prins puțin la putere, îi zise Luminioara ca s'o ducă la împăratul lui.

— Te voiu duce, de ce nu? — gângăni căpitanul — dar e foarte greu de ajuns până la împăratul meu!... Numai singur Dumnezeu ne poate ajuta să străbatem până la dânsul!...

Luminioara îl încurajă, spuindu-i să n'aibă nici o frică; și așa se porniră ei spre împărat, pe care îl aflară foarte supărat și dus pe gânduri.

Intrebându-l Luminioara de ce este așa de supărat, îi răspunse împăratul zicând:

— D'apoi cum păcatele mele nu voiu fi eu supărat, dacă megieşul meu îmi cuprinde toată ţara şi-mi omoară o mulţime de oaste!

— Eu voiu să-ţi ajut a învinge pe neîmpăcatul Măriei tale duşman, numai dacă mă vei asculta, – zise mai departe Luminioara.

Impăratul, bucuros de aceastã făgăduinţă neaşteptată, i-a spus că va asculta-o cu mare plăcere, numai de l-ar putea scoate din nenorocirea în care se află el şi ţara sa.

Luminioară i-a zis atunci să-i dea un cal şi haine ostăşeşti.

Impăratul a făcut ce a făcut şi îndată i-a adus un cal şi hainele cerute.

Luminioara, luând hainele, s'a îmbrăcat de grabă cu ele, apoi s'a aruncat iute pe calul adus şi fără a mai vorbi ceva se porni împotriva duşmanilor împărăteşti şi se duse până la un târg mare, unde se aflau duşmanii.

Duşmanii, văzând că vine un ostaş aşa de dârz în fuga calului asupra târgului, socotiră că e vr'un spion şi ieşindu-i în nainte voiră s'o prindă pe Luminioara.

Luminioara, însă văzând şi ea, la rândul său, cele ce voiau duşmanii să facă cu dânsa, scoase pe jumătate din teacă sabia,

ce-a căpătat-o dela cele trei fete, şi cum o scoase, toţi duşmani câţi se porniră asupra ei, căzură morţi la pământ.

Văzând această întâmplare ceilalţi duşmani, care se aflau în târg, ieşiră cu toţii, în frunte cu împăratul lor, ca cu atât mai lesne să poată prinde pe Luminioara şi apoi să o facă mii şi fărâmi, nu altceva.

Insă Luminioara, cum a văzut că vin cu toţii asupra-i, bucuria ei nu era proastă!.. scoase de grabă sabia din teacă, şi cum o scoase... minunea minunilor!... toţi duşmanii căzură morţi, numai singur împăratul lor rămase viu.

Impăratul, văzând şi cunoscând că nici pe dânsul nu poate să-l aştepte o soartă mai bună, pică în genunchi la picioarele Luminioarei şi o rugă să-i dăruiască viaţa.

Luminioarei i se făcu milă de dânsul, îi dărui viaţa zicându-i:

— Iacă-ţi dăruesc viaţa, dar de astăzi înainte să nu te mai încumeţi a intra în ţara împăratului meu, căci apoi... e vai şi amar de tine!... Acum, du-te de unde ai venit!..

Impăratul duşman îi mulţumi din toată inima pentru că i-a dăruit viaţa şi plecă îndărăt pe unde a venit, iar Luminioara, veselă că a învins aşa de lesne pe duşman, s'a întors la împăratul ei.

Impăratul, care cu ajutorul acestei fete a scăpat de duşmani, i-a ieşit cu cea mai mare bucurie înainte, mulţumindu-i pentru binele cel mare ce i l-a făcut, şi spunindu-i totdeodată că ea poate să şadă la curtea lui până la moarte şi nimic nu-i va lipsi.

Impăratul, scăpat de duşmani, nu ştia că voinicul care l-a mântuit este fată; el cugeta că e fecior. Insă, mai pe urmă, acum din cine şi prin cine nu se ştie, destul că a auzit că mântuitorul lui e fată, şi cum a auzit, a chemat-o la sine, i-a dat haine muiereşti şi apoi a luat-o de soţie.

Impăratul acesta, mai înainte de a se căsători cu Luminioara, era logodit cu altă fată de împărat. Şi fata aceea căuta acuma toate chipurile ca să strice Luminioarei, s'o nenorocească, dar nimic nu i-a putut face. Şi nici n'ar fi putut face rău, căci Luminioara nu s'a căsătorit din bună voie cu împăratul, ci numai din silă, şi de aceea căuta ea toate mijloacele cum ar pu ea scăpa de el, cum ar putea mai de grabă şi mai lesne fugi, doar îşi va putea ajunge odată scopul, ce şi l-a propus încă de când s'a pornit de acasă.

Şi cum şi-a pus de gând, aşa a şi făcut.

Intr'o zi pe când împăratul, adică bărbatul ei, era dus nu știu unde de acasă, a ieşit pe furiş la preumblare şi cum a ieșit nu s'a mai întors înapoi, ci scăpând odată din prinsoarea în care fără de voia ei a fost căzut, a apucat iarăşi drumul spre răsărit şi s'a tot dus, s'a tot dus, până ce a ajuns la un loc unde zăcea un om foarte bătrân și neputincios, neputând vorbi bine, ci numai gângănea ca pruncii ceia ce abia se învață a vorbi, iar părul de pe capul lui era alb ca laptele și lung până la glesne.

Luminioara, cum a văzut pe acest bătrân, i s'a făcut milă de dânsul, l-a spălat frumos, i-a tuns părul cel lung de pe cap şi apoi i-a dat să mânânce.

Bătrânul, după ce a mâncat bine şi s'a săturat, și după ce și-a mai venit în fire, a început a mai vorbi ca oamenii și a întrebat pe Luminioara: de unde vine și încotro se duce?

Luminioara i-a spus toată istoria ei din fir de păr, cum şi ce, că adică scopul ei este să meargă până la Soare, de care s'a îndrăgit şi de al cărui dor nu mai poate răbda până ce nu-l va vedea.

Bătrânul, după această mărturisire sinceră, a început a-i descrie de amăruntul

toată calea pe unde are să meargă, zicându-i:

—De-aicea merge drumul drept la Soare; el este foarte lung, dar nici de cum primejdios. Una însă totuşi trebue să-ţi spun. In calea ta vei întâlni un câine; acelui câine să-i dai bucăţica asta de pâine, ce ţi-o dau eu, şi el nu-ţi va face nimic, dar caută bine să nu fie altă pâine, ci numai aceasta, căci alta nu are puterea, care o are aceasta. Iar după ce-i trece de câinele de care îţi spun, vei ajunge la un palat foarte frumos şi strălucitor, înaintea căruia se află o fântână. In palatul acela locueşte Soarele. Inainte însă de a intra într'însul, să bei apă din fântână şi apoi să intri înăuntru.

După aceasta îi dete bătrânul o felioară de pâine şi-i dori cale bună.

Luminioara a mulţumit din toată inima bătrânului pentru pâine şi pentru sfatul lui cel bun şi părintesc, şi-a luat rămas bun dela dânsul şi apoi s'a pornit iarăşi la drum şi s'a dus, s'a dus, până ce a dat de un câine cu trei capete, carele cum a văzut-o, deauna a sărit la dânsa şi a voit numai decât s'o mănânce. Insă ea, cum a văzut că se repede la dânsa, i-a aruncat pâinea ce a căpătat-o

dela bătrân. Câinele fiind pe semne foarte flămând, s'a repezit la pâine, a mâncat-o c'o lăcomie nespusă și apoi s'a făcut nevăzut, ca și când n'ar mai fi fost.

De aici s'a luat Luminioara și a mai mers o bucată bună de loc, până ce a ajuns la un palat foarte mare și frumos, care strălucea așa de tare, încât nu te puteai uita mult la el, căci îndată îți lua vederile.

Dinaintea palatului aceluia era o fântână foarte frumoasă. Luminioara, urmând statul bătrânului, a băut apă din această fântână, și cum a băut, îndată a putut să se uite la palat, pe când mai înainte nu-i era nici de fel cu putință, căci i se întunecau vederile.

După aceasta a mers ea spre palat, s'a băgat încet înăuntru, și cum a intrat, ce să vază?.. vede pe mult doritul și căutatul său iubit, pe Soare, stând la masă și strălucind așa de tare, cum adică numai singur soarele și nimeni altul poate să strălucească așa de frumos. Și cum l-a văzut că era așa de tânăr, de gingaș și de frumos, așa de tare s'a îndrăgit de dânsul, că singură nu știa ce a face mai întâi... să-l strângă în brațe și

să-l sărute cu înfocare? să-i descopere tot aleanul și focul inimei sale?... sau... ce să facă? ce să dreagă?...

Dar lasă, că nici Soarele nu era de ghiață. Și cum a privit la Luminioara, îndată s'a îndrăgit de ea, căci și ea nu era o fată, iacă așa, de rând ca toate fetele, ci era o fată așa de frumoasă și fermecătoare, că să fi căutat în lumea întreagă, alta ca dânsa n'ai fi aflat..

Mama Soarelui însă, o bătrână de când lumea și foarte răutăcioasă, aflându-se asemenea în casă și văzând pe Luminioara că se apropie de feciorul său, care nu știa ce-i păcatul și cunoscând-o după vorba ei că trebue să fie fată și nu fecior, după cum era îmbrăcat, și temându-se ca să nu-l ducă în rătăcire, să nu i-l răpească prin frumusețea ei, a început a o blestema și a-i zice:

— Tu, fiica păcatului, care ai cutezat să străbați până în acest palat și ai voit să ademenești prin frumusețea și vorba ta cea dulce pe fiul meu cel nevinovat, blestemul meu pice asupra capului tău!... De azi înainte să te prefaci în pasăre și și să sbori toată ziua în sus, plângând pe fiul meu, pe frumosul și nepătatul Soare, pentru îndrăsneala ta cea mare, că ai venit până aicea și ai vorbit cu dânsul!...

Şi într'adevăr, că îndată după ce a rostit baba cuvintele acestea, Luminioara s'a prefăcut într'o păsărică mică, pe care oamenii de atunci şi până în ziua de astăzi o numesc Ciocârlie şi care mai în toată ziua sboară foarte sus în aer cântând şi plângând după alesul inimei sale, după scumpul său Soare, pe care tocmai atunci, când l-a aflat, după o cale aşa de lungă şi primejdioasă, a trebuit să-l piardă pentru totdeauna.

Iară sabia pe care a căpătat-o dela cele trei fete şi celelalte lucruri ce le-a mai avut Luminioara, au rămas în palatul Soarelui.

III.

A doua legendă a Ciocârliei, — tot din Bucovina — sună astfel:

Au fost odată în părţile răsăritului un împărat şi o împărăteasă. Impăra ul acela se chema Titus, iară împărăteasa Ghiorghina.

Aceşti doi domnitori trăiau în pace, linişte, unire, dragoste, şi aveau de toate bunătăţile, numai un singur lucru le lipsea, n'aveau nici un prunc.

Ce n'au făcut?... întrebat-au pe toţi

oamenii cei mai învățați ai împărăției de sfat... — Nu era un doctor pe care să-l fi trecut cu vederea și să nu-l fi întrebat cum ar putea căpăta și ei un fiu. Ba, la urma urmelor, când văzură că nimeni nu le poate ajuta, alergară și pe la vrăjitoare după sfat

Dar de geaba!

Intr'o zi, după ce pierdură acum toată nădejdea că vor avea și ei când-va un prunc ca toată lumea, a făcut împăratul acesta o petrecere mare, la care s'au adunat toți sfetnicii, bătrânii și mai marii împărăției sale, împreună cu soțiile lor.

Toate mamele, câte se adunară la petrecerea aceasta, se bucurau și își legănau pruncii în brațe, numai împărăteasa Ghiorghina era foarte tristă, pentru că nu avea nici un prunc pe care să-l strângă și ea în brațe și să-l dezmierde.

Iată însă că, într'o noapte, după petrecerea avută, i s'a arătat împăratului Titus o babă bătrână în vis, care i-a spus următoarele:

— Inălțate împărate! nu te supăra, ci te bucură, căci împărăteasa Ghiorghina va naște de bună seamă un prunc, numai dacă va merge la pârâul care curge prin pădurea cea verde dela capătul împărăției tale și va bea apă dintr'însul.

Impăratul, trezindu-se din somn, şi-a însemnat foarte bine cuvintele babei, şi cum s'a zărit de ziuă, s'a dus de i le-a spus din fir în păr împărătesei.

Ghiorghina, să-l fi prins pe Dumnezeu de un picior nu s'ar fi bucurat aşa de tare ca acuma, când a auzit ceea ce i-a spus împăratul; şi fără a pierde mult timp în zadar, s'a pornit şi s'a dus la pârâul din pădurea cea verde şi a băut apă dintr'însul.

Nu mult după aceasta, iată că împărăteasa Ghiorghina şi-a văzut visul cu ochii... a născut adică o copilă foarte frumoasă.

Copila aceasta creştea într'o zi ca alta într'un an, iară într'un an ca alta în zece ani... Cine o vedea, mâine n'o mai cunoştea, căci cu cât creştea mai mare cu atâta se făcea mai voinică şi mai frumoasă.

După ce a crescut acuma copila aceasta mare şi a devenit fată în floare, a început a ieşi în toată dimineaţa şi seara la preumblare, ca să privească răsăritul şi apusul Soarelui.

Ieşind ea aşa în mai multe dăţi şi privind ore întregi cum răsare şi apune Soarele, aşa de tare i-a plăcut aceasta, că în urma urmelor s'a îndrăgit de dânsul.

După ce s'a îndrăgit, nu mai era nici o plăcere pentru ea pe acest pământ, şi prin urmare într'o bună dimineaţă îşi propuse să călătorească spre Soare, să afle palatul lui şi apoi, cât va fi şi a trăi, să nu se mai despărţească de dânsul.

Ca o copilă bună a spus această dorinţă a sa şi maicii sale. Dar maică-sa n'a voit s'o lase nicăieri. Ea a spus apoi şi împăratului dorinţa sa, dar nici el n'a voit s'o lase nicăieri să se ducă, pentru că amândoi o iubiau foarte tare, şi nu ştiau ce ar fi făcut de scârbă, dacă unica lor fiică i-ar fi părăsit şi s'ar fi dus cine ştie unde.

Copila, de supărare că părinţii săi nu vor s'o lase, a început a se usca şi în vr'o câteva zile aşa de tare a slăbit, că de-abia se putea urni din loc.

Văzând aceasta împăratul, şi-a călcat pe inimă, ia dat bine-cuvântarea părintească şi toate cele trebuincioase de drum, şi apoi a lăsat-o să se ducă în treabă-şi.

Copila, luânduşi acum rămas bun de la părinţii săi, s'a pornit spre răsărit şi s'a dus, s'a dus timp îndelungat, până ce a ajuns la o apă foarte mare, ce curgea foarte repede.

Ce să să facă ea acuma?... cum să

treacă ea apa aceasta? căci pod peste dânsa nu era şi a înnota nu ştia, şi măcar de ar fi ştiut, era peste putinţă s'o treacă d'a notul, căci era foarte mare.

Iată însă că pe când sta ea aşa, — bătându-şi capul ce e de făcut?... vede că iese din apă o fată foarte frumoasă, — îmbrăcată tot în alb, care îi zise:

— Tu îţi vei ajunge scopul, dar lung timp acolo nu-ţi este îngăduit să stai... Multă plăcere nu vei gusta!

Şi cum rosti fata cea frumoasă cuvintele acestea, îndată se făcu un pod peste apa cea mare, pe care a trecut fata de împărat de cealaltă parte.

După ce a trecut acuma fata de împărat apa aceea, a călătorit iarăşi mai departe şi s'a dus, s'a tot dus, până ce a ajuns la o babă bătrână, care păştea un cârd de gâşte.

Baba, curioasă — ca toate babele, cum a văzut-o îndată a întrebat-o de unde vine şi încotro se duce?

Fata împăratului, răspunzându-i, i-a istorisit toate din fir în păr: cum şi în ce fel, de unde vine şi încotro se duce...

— Eu, draga mătuşei, — zise mai departe baba — pot să-ţi scurtez foarte mult calea.

— Dacă mi-ai scurta-o, mătuşică, mare bine mi-ai mai face, şi Doamne! cum ţi-aşi mai mulţumi pentru fapta dumitale!

Baba, măgulită prin cuvintele fetei, îi dădu în mâna dreaptă un pomişor, iar în mâna stângă un inel foarte mic şi îi zise să facă cruce cu pomişorul că apoi îndată a vedea ce se va întâmpla cu dânsa.

Fata o ascultă, face cruce cu pomişorul şi... ce să vadă?... vede că de-o dată se ridică în aer şi cineva o duce pe sus, dar cine o duce nu ştie.

Aşa se duse ea prin aer, pare că ar fi fost de cineva vrăjită a călări pe o prăjină de alun, şi cât ai clipi din ochi ajunse dinaintea palatului Soarelui.

Pe dinaintea palatului acestuia curgea un râu limpede ca lacrima.

Spre a trece peste râul acesta, ori şi cine ar fi fost acela care ar fi voit să treacă, trebuia să plătească un argint, ori de nu, — rătăcea un an întreg prin lume.

Călătoarea noastră, ca să nu mai umble rătăcind prin lume, luă inelul ce l-a fost căpătat dela baba cea bătrână, şi îi dete moşneagului ca s'o treacă de ceea parte.

Bătrânul, luând inelul, a trecut-o de cea parte de râu, fără să mai întindă multă vorbă cu dânsa.

Acum a sosit ea la poarta palatului sau a curţii, prin care a intrat încetul în ogradă şi de aicea s'a dus apoi la uşa curţii.

Lângă uşa curţii se afla un câine foarte mare cu două capete. Câinele acesta, cum a zărit-o, deauna a început foarte tare a lătra şi a se da la dânsa, numai, numai s'o apuce în dinţi.

Mama Soarelui — căci Soarele avea o mamă foarte bătrână, şi palatul acesta era palatul Soarelui, — deci mama soarelui, cum auzi câinele cel cu două capete lătrând, a ieşit afară şi cum a văzut-o pe călătoarea noastră, a întrebat-o mânioasă:

— Pe cine cauţi tu aici şi ce vrei?

Călătoarea noastră, neştiind cine e bătrâna care a întrebat-o aşa de răstit, şi ce are să se întâmple dacă i-a spune ceea ce i-a spus, poate că i-ar fi răspuns cum ar fi trebuit să-i răspundă. Aşa însă, în nevinovăţia ei, neştiind ce e prefăcătoria şi minciuna şi cât de bine pot să-ţi prinză şi acestea câte odată, — zise bătrânei:

— Eu caut pe mult iubitul şi doritul meu Soare, după care mult timp am alergat şi numai acuma am putut ajunge la palatul lui!...

Auzind mama Soarelui aceste cuvinte,

s'a făcut foc de mânie şi a început a o blestema zicând:

„Blestemată să fii tu, că ai îndrăsnit a veni până aici să amăgeşti cu frumuseţea ta pe fiul meu!... In pasăre să te prefaci, şi în toată ziua să zbori spre cer!...“

Şi într'adevăr că, îndată ce a rostit baba cuvintele acestea, tânăra copilă, mai înainte de a da ochii cu iubitul său, mai înainte de a apuca măcar a-i spune cât de tare îl iubeşte, s'a prefăcut într'o pasăre mică, pe care oamenii o numesc Ciocârlie, şi care, de atunci şi până în ziua de astăzi, totdeauna când e frumos şi senin afară, se înalţă cântând spre cer, spre iubitul său.

IV.

Acestea sunt legendele Ciocârliei, care le-am putut aduna până acuma.

Dar Românii nu le au numai pe acestea, ci ei mai istorisesc încă şi altele despre această păsăruică.

Aşa zic ei că atunci când Ciocârlia sboară foarte de dimineaţă şi foarte sus în aer, însemnează că în acea zi nu va ploua de fel.

Iară când se suie în sus şi când se scoboară în jos, spun că ea ar cânta:

Turtit, turtit, turtit, turtit,
La Dumnezeu m'am suit,
Dumnezeu cum m'a zărit
De-un picior m'a apucat
In aer m'a scuturat
Şi de pământ m'a izbit,
Turtit, turtit, turtit, turtit!

Şi când rosteşte „m'a izbit", atunci sfârşind cântecul, se lasă în jos ca o săgeată şi se ascunde pe suprafaţa pământului.

Ce se atinge de reîntoarcerea Ciocârliilor din ţările calde, spun Românii că ele se întorc îndecomun pe la „Baba Dochia" şi de atunci încep apoi a se înălţa către cer şi a cânta.

DOMNIŞORUL

I.

Câtă fericire şi bucurie n'au simţit cei mai mulţi dintre noi, când, ca prunci mici, cu ajutorul unor laţuri făcute din păr de cal, cu covăţele rezemate de un beţişor, cu diferite cuşte durate din bostani sau din rămurele de soc, în timpul iernei nu odată am putut să prindem diferite păsărele, care aveau nefericirea să-şi caute nutreţul în apropierea locuinţelor părinţilor noştri şi cu care apoi sau ne jucam până ce le răpuneam viaţa, sau că le închideam într'o căsuţă, unde le ţineam un timp mai îndelungat până ce, din prea puţină îngrijire sau altă cauză, trebuiau să moară.

Ei bine, una din păsărele, care nu odată a trebuit să ne cadă în mână şi nu odată ne-a cauzat cea mai mare bucurie este şi Domnişorul, numit altmintrelea de către Românii din Bucovina încă şi Stiglet şi

Scăier, de către cei din Muntenia Sticlete şi Domnişor, de către cei din Banat Logogel şi Turculeţ şi în fine de către cei din Transilvania Domnişor şi Stiglete, latin. Carduelis elegans; Fringilla carduelis, l. ger. der Stieglitz.

A descrie păsăruica aceasta cred că e de prisos, de oarece fiecăruia dintre noi cred că îi este prea bine cunoscută.

Voiu vorbi aşa dar, numai despre ceea ce istorisesc şi cred Românii din Bucovina despre dânsa.

II.

D-l Amfilohiu Turtureanu, jurist, mi-a comunicat următoarea legendă despre această pasăre:

După ce a făcut Dumnezeu pe toate păsările, câte se află pe pământ şi a împărţit fiecăreia dintre dânsele hrana cu care are să trăiască în lume, într'o zi le-a chemat iarăşi pe toate la sine, anume ca să le boiască penele, să nu fie toate într'o culoare, căci dintru'nceput penele tuturor păsărilor aveau numai o singură culoare.

Toate păsările, dela cea mai mare până la cea mai mică, cum auziră această veste îmbucurătoare, se adunară dinaintea

lui Dumnezeu şi Dumnezeu pe toate le-a boit.

Iată însă că, într'un târziu, după ce a gătit Dumnezeu acuma pe toate păsările de boit şi voia ca să dea drumul ca să se ducă fiecare in treabă-şi de unde a venit, vine tot într'un suflet şi Domnişorul, şi n'apucă bine a se răsufla şi se şi roagă lui Dumnezeu să-l boiască şi pe dânsul.

Dumnezeu, cum îl văzu, îl întrebă:

— D'apoi bine, Domnişorule, unde mi-ai fost până acuma?.. De ce n'ai venit şi tu cu celelalte zburătoare?...

— Apoi de!.. ce era să fac, păcatele mele!... înainte de a fi auzit porunca ta, Doamne, m'am fost vârît prin nişte scai ca să-mi caut şi eu puţină sămânţă de rândul traiului şi când prinsei de veste şi voii să mă pornesc şi eu deodată cu celelalte păsări ca să vin aicea.. nevoe mare!.. mă împleticii printre scai şi atâta ce mă sbuciumai de nu mai ştiam acuma singur ce să mai mă fac doară să scap mai degrabă din încurcătura în care intrasem. Iar după ce scăpai tot într'un suflet alergai până aicea..

Văzând Dumnezeu că Domnişorul, sau Scăierul, nu din lene sau din nebăgare de seamă a întârziat, ci din pricina scai-

lor în care s'a fost încurcat, a luat peniţa şi întingând cu dânsa în toate oalele în care fusese culorile şi în care mai rămăsese câte puţină culoare, l-a împestriţat şi pe dânsul cu mai multe feluri de culori, precum: mohorît, alb, negru, roşu şi galben şi de atunci apoi penele Domnişorului au mai multe culori. Tot de-atuncea i-a rămas şi numirea de Domnişor, pentru că aşa i-a zis Dumnezeu, iar Scăier pentru că mai mult cu sămânţa de scai se nutreşte.

PRIVIGHETOAREA

I.

Soarele se scoboară încet spre apus. Vuietul zilei începe din ce în ce a se micşora mai tare, căci omenirea, sătulă de munca ce a avut-o peste zi, se retrage încetişor spre locaşurile sale, ca, aruncându-se pe vreo câteva ore în braţele repauzului şi a liniştei, să se odihnească puţin şi să-şi recapete iarăşi puterile recerute pentru a doua zi.

O tăcere adâncă şi o linişte binefăcătoare se răspândeşte peste toată întinderea pământească.

Mii şi milioane de stele strălucitoare se ivesc pe câmpia cerului şi ne anunţă că soarele a apus, că ziua cu toate plăcerile şi neplăcerile ei a încetat şi că se începe noaptea...

In acest răstimp, când deja, după zisa poporului, se îngână ziua cu noaptea, când vocea zilei a muţit, când vuietul a înce-

tat cu totul, când mai fiecare vietate s'a retras spre locul său de odihnă și recreare, oare ce fel de pasăre să fie aceea, care de odată întrerupe tăcerea domnitoare și prin cântecul ei cel dulce și plăcut, prin vocea ei cea sonoră, fermecătoare și atrăgătoare, pune lumea abia adormindă în mirare? Oare ce fel de pasăre să fie aceea, care prin cântecul său nu odată chiar și pe cel mai împietrit om l-a făcut ca să se înduioșeze și să admire, — pe cel mai întristat ca să uite pe un moment de toate nefericirile și neajunsurile ce-i amărăsc viața, — iar pe cel nenorocit să-l transpuie într'o lume plină de visuri plăcute și fericite?

Această pasăre este privighetoarea, numită de către Românii din Macedonia Berbiliu, lat. Luscinia verea; Lusciola luscinia; l. germ. die Nachtigal.

Deci despre această măiastră cântăreață, care sus pe vârful unui frasin sau ascunsă între rămurelele unui tufan verde, începe încet a cânta, a prelude pe când:

Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită...

In a nopții liniștire o divină — melodie
Ca suflarea unui geniu printre frunzi alin adie,
Şi tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai
[frumoasă,
Pân'ce umple'ntreaga luncă de-o vibrare
[armonioasă

Gânditoare și tăcută luna'n cale-i se oprește
Sufletul cu voluptate în extas adânc plutește,

Şi se pare că s'aude prin a raiului cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

despre această pasăre foarte plăcută,

. . . . . care spune cu uimire,
Tainele inimei sale, visul ei de fericire,

astfel că:

Lumea'ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântec
[fără nume,

numai cât o mică plantă, numai:

Macul singur, roș la față, doarme dus pe ceia
[lume! [1])

despre această cântăreață renumită voiu să vorbesc eu acuma, înșirând aici tot ce ne spun și cred Românii despre dânsa.

---

[1]) Versurile citate fac parte din poezia „*Concertul în luncă*“ de V. Alecsandri.

Să începem aşa dar mai întâi cu legendele ei.

II.

Prima legendă a Privighetoarei e cea următoare:

A fost odată ca nici odată, că de n'ar fi, nu s'ar povesti.

A fost odată un împărat foarte vestit şi puternic, de care toţi împăraţii de prinprejur se temeau, căci când se supăra sau se mânia din te miri ce pricină, era varga lui Dumnezeu, nu altceva!... toată ţara şi toate împărăţiile de prin prejur tremurau de frica lui.

Impăratul acesta avea o copilă, care după ce a crescut mare, s'a făcut aşa de frumoasă şi arătoasă, aşa de plăcută, că să fi umblat lumea de-a lungul şi de-a curmezişul, alta ca dânsa n'ai mai fi aflat.

Ş'apoi... când e omul frumos, mai frumos de cum sunt ceilalţi oameni, nu se poate ascunde de ochii lumii ca să nu-l vază şi nimănui nu-i poate opri să-i placă dacă-i place.

Aceasta a fost adică aşa că faima despre frumuseţea şi gingăşia acestei copile în scurt timp s'a lăţit, cum merge vorba, peste nouă ţări şi nouă mări.

Cei mai voinici, mai vestiţi şi mai frumoşi feciori de împăraţi, cum prinseră de veste că iacă cum şi iacă cât de frumoasă şi fermecătoare este fata cutărui împărat, îndată alergară din toate părţile cu fel de fel de daruri scumpe ca s'o peţească. Şi cum ajungeau la împăratul, tatăl copilei, i se închinau, îi sărutau mâna şi-i ziceau:

— Inălţate împărate, avere-ai parte de sănătate şi de o viaţă îmbelşugată!... Am venit la Măria ta să-ţi cerem Domniţa în căsătorie, căci frumuseţea ei cea rară ne-a fermecat inima, ne-a săgetat şi toată fericirea noastră stă într'un fir de păr, dacă nu vom putea-o câştiga! Şi apoi... nici nu suntem nişte oameni de respins şi alungat afară!... Suntem feciori de împăraţi şi puternici... lumea ne ştie, lumea ne cunoaşte!...

Impăratul, văzând că au venit nişte peţitori aşa de voinici, frumoşi, isteţi şi avuţi, îi râdea inima de bucurie şi fala cea mare şi răsucindu-şi mustaţa şi netezindu-şi barba, în semn că sosirea oaspeţilor îi este foarte plăcută, chemă pe fiica sa la sine şi rostindu-i nişte cuvinte foarte alese, precumpănite, dulci şi blânde, îi zise:

— Ascultă, copila mea! anii se strecoară pe nesimţite... tu ai crescut acuma mare... ţi-a sosit timpul măritişului!... Iacă

aici un tânăr, voinic ca un Făt-frumos, un fecior de împărat, ca şi mine, te cere de nevastă, merge-vei după dânsul?...

Şi astăzi aşa, mai după vr'o câteva zile sau săptămâni, iar aşa, îi zise împăratul în vr'o câteva rânduri.

Dar fata, când auzea acestea, sta mai multe minute ca împietrită locului, apoi începând a plânge şi a se ruga părintelui său, zicea:

— Tată!,.. iartă-mă!... dar eu nu pot să merg după dânsul căci.. nu sunt încă de măritat.. mai este încă vreme!...

Impăratul de câte ori o întreba, crezând cum că ce-i spunea fiica sa e adevărat, n'o silia mult, ci-i da pace, aşteptând până ce şi-a mai lua pe seamă.

Dar n'a fost aşa, cum îşi închipuia el... Fiica sa iubea acuma de mult pe alt tânăr şi din pricina aceluia, — pe toţi feciorii de împăraţi, câţi sosiră şi voiră s'o ia de nevastă, îi respingea de a rândul, zicând că: ba unul nu-i place, ba altul e prea urît, ba că altuia alt ceva îi lipseşte... mai scurt fie-căruia îi afla câte o codiţă.

Impăratul, în urma urmelor, văzând că fiica sa pe toţi peţitorii îi respinge, se mânie foc pe dânsa şi întrebuinţă toate

mijloacele ca să afle care este gândul ei şi din ce pricină nu voieşte să se mărite.

Tânăra Domniţă, se vede că s'a priceput ce voieşte să facă tatăl său. De aceea, pentru ca să nu-i descopere secretul, căută să se întâlnească cu iubitul său numai noaptea, jurându-şi unul altuia credinţă până la moarte.

Intr'una din nopţi însă, petrecând asemenea toată noaptea în grădina împărătească, colea când s'a revărsat de zori, luându-şi feciorul fericit rămas bun dela iubita sa, îi zise:

— Scumpa mea! acuma a sosit timpul ca să ne despărţim. Dar cum va trece ziua de astăzi şi va sosi noaptea, am să vin şi am să te fur şi atunci nimeni n'are să ne mai turbure fericirea, nimeni n'are să ne păzească, ci vom petrece fără teamă toată viaţa!...

Aşa cuvântă tânărul şi se despărţi de iubita sa, care rămase veselă şi petrecu toată ziua aceea tot cântând şi aşteptând cu dor sosirea nopţii următoare.

Dar de geaba!... Nu e aşa cum vrea omul, ci cum dă Domnul!... Impăratul dete de urma lor şi porunci la toţi curtenii ca în noaptea următoare să fie toţi deşteptţi, doar vor putea pune mâna pe înse-

lătorul fiicei sale... Cine nu va asculta ceea ce le-a poruncit, aceluia să nu-i pară rău, dacă va fi pedepsit cum n'a mai fost altul în lume.

Curtenii nu aşteptară să le mai spuie încă odată. Ei ştiau destul de bine cine e împăratul şi ce e în stare să facă, dacă se mânie... Fiecare se puse deci la locul său şi aşteptă cu nerăbdare doară va putea pune mâna pe înşelător.

Fata cât colea, pe când începuse a se amurgi bine, tânărul nostru, socotindu-se omul cel mai fericit din lume, se apropie în vârful degetelor de curtea împărătească, de locul unde ştia el că-l va aştepta iubita sa, voind s'o fure pe aceasta şi ducându-se apoi cu dânsa cine ştie unde în altă parte a împărăţiei, sau chiar şi în altă ţară străină, acolo să petreacă în linişte toată viaţa.

Dar s'a înşelat foarte amar în aşteptările sale, căci abia s'a apropiat de curtea împărătească şi curtenii, care stăteau de pândă prinzându-l, îl legară butuc şi îl duseră dinaintea împăratului.

Impăratul, cum îl văzu, îl cuprinse o mânie aşa de mare şi înverşunată, că îndată porunci să-i taie capul.

Şi cum a poruncit, aşa s'a şi făcut.

Tânăra Domniţă, cum a văzut această

dramă şi-a pierdut minţile, că nu ştia singură pe ce lume-i de scârbă şi durere prea mare. Şi în această stare se duse ea la vrăjitoare, căreia îi istorisi toată întâmplarea dela început până la sfârşit şi în urmă o rugă, zicându-i:

— Draga mea vrăjitoare! dacă vrei tu ca să faci cuiva vre un bine în lumea aceasta, apoi acel bine mi-l vei putea face numai mie şi dacă vrei să capeţi o plată cum nu ai mai căpătat dela nimeni altul până acuma, apoi aceea vei căpăta-o numai de la mine, dacă îmi vei asculta rugămintea şi mă vei preface într'o pasăre.

Vrăjitoarea, cum sunt toate vrăjitoarele, văzând că i-a sosit norocul în casă, nu se lasă mult îmbiată şi rugată, ci luând nişte unsori descântate şi vrăjite şi ungând-o pe faţă, apoi mai rostind şi nişte cuvinte încurcate şi neînţelese, tânăra Domniţă îndată se prefăcu într'o păsăruică, care de atunci şi până în ziua de astăzi a rămas tot păsăruică şi cântă dela înserare şi până târziu noaptea, iar dimineaţa de cum se zăreşte de ziuă şi până ce răsare soarele, adică cam pe timpul acela când şi-a luat iubitul său rămas bun dela dânsa când a avut de gând s'o fure.

Dumnezeu, care o văzuse cât de rău fi

părea după iubitul său, cât de mult îl jeleşte ea, i se făcu milă de dânsa şi pentru ca să nu moară de dorul lui, a prefăcut şi pe iubitul ei asemenea într'o păsăruică şi i l-a dat să-i fie pe vecie soţ.

De atunci apoi, de când s'a întâmplat aceasta, petrec ei împreună mai toată noaptea, cântând şi veselindu-se. Şi fiindcă ei toată noaptea priveghează, de aceea s'a şi numit Privighetoare, iar el Privigheturoi.

III.

A doua legendă a Privighetoarei, istorisită de Jacob Popovici, român din satul Oprişeni sau Panţiri, e aceasta:

Fiind odată împăratul păsărilor foarte bine dispus şi voind să ştie care dintre supuşii şi supusele sale cântă mai frumos, mai plăcut şi mai fermecător, a dat poruncă în întreaga sa împărăţie ca pe dată şi atunci să se adune la curtea împărătească cei mai vestiţi cântăreţi, ca să-i cânte la masă.

Cum au auzit păsările de această poruncă împărătească deauna s'au adunat cu toate la un loc, au ţinut sesie[1]) între o altă şi au ales apoi în mijlocul lor pe trei

[1]) Şedinţă,

pe care le-au trimis la curtea împărătească. Acestea trei au fost: Gangurul, Mierla şi Privighetoarea. Şi ele cum s'au ales nu stătură mult pe gânduri ce ar fi să înceapă, ci se porniră de grabă spre curţile împărăteşti, căci timpul mergerei se apropiase.

Gangurul, ca unul ce are îmbrăcămintea cea mai aleasă şi mai frumoasă, fiind acoperit cu pene aurii, care strălucesc foarte frumos la lumina soarelui, fu lăsat să meargă înainte. Ba! nu numai atât că-l lăsară, ci încă şi el singur se puse în fruntea celorlalte două şi nici pe una nu o l sa de fel să meargă înaintea lui.

Mierla merse după dânsul, zicând că ea, ca una ce are rost auriu, ca şi penele Gangurului şi îmbrăcămintea neagră şi strălucitoare ca mătasea, trebue să meargă după dânsul.

Privighetoarea însă, fiind mai mică la făptură şi având îmbrăcămintea cea mai simplă, rămase în urmă şi mergea cu capul plecat şi umilită spre curtea împăratului.

Cum ajunse acuma Gangurul la curtea împărătească şi intră înăuntru, împăratul, văzându-l că e aşa de frumos împodobit şi are o statură foarte atrăgătoare, îl primi cu cea mai mare cinste, îl puse apoi în fruntea mesei şi-l pofti să cânte.

Gangurul, plin de fală, începu a cânta.

Imparatul, ascultând cu luare aminte, fu foarte mulţumit cu cântecul său şi-l lăudă.

Intră apoi Mierla.

Impăratul, cum o văzu şi pe aceasta deauna îi întinse şi ei un scaun, poftind-o să şează lângă masă şi să cânte.

Mierla, începând a cânta, cântă cu mult mai plăcut şi mai frumos decât Gangurul.

In urmă sosi Privighetoarea şi intrând în curte se plecă plină de umilinţă până la pământ dinaintea împăratului.

Impăratul, văzând-o că e aşa de mică, de prizărită, umilită şi nebăgată în seamă, se miră ce caută la curtea lui şi de aceea o întrebă cam răstit: ce-i trebue, fără însă a o pofti să şază, ca pe ceilalţi doi oaspeţi ce intrase înainte.

— Apoi de, înălţate împărate! — zise Privighetoarea de lângă uşe, unde rămase de cum a intrat înăuntru, — să nu vă fie cu supărare şi cu bănat, sunt aleasă şi trimeasă de către neamurile mele la înălţimea voastră ca şi eu să vă cânt un cântec!

— Cântă-mi dară! zise împăratul zâmbind, să te văd şi pe tine ce poţi!

Privighetoarea, necutezând măcar a-şi

îndrepta privirile spre împărat, îşi drese mai întâi glasul şi apoi începu a cânta, dar colea cum ştie ea să cânte, nu cum cântară celelalte...

Impăratul, când o auzi cântând, rămase uimit de frumuseţea cântecului său. Un glas aşa de duios, dulce, plăcut şi fermecător n'a mai fost auzit de când s'a trezit pe lume. Privighetoarea, prin cântecul ei a băgat sub covată pe ceilalţi doi cântăreţi de mai înainte. Şi după ce a sfârşit ea acuma de cântat, împăratul n'o mai lăsă să stea la uşă, ci o puse pe dânsa în locul Gangurului în fruntea mesei, dându-i totdeodată şi „prima", adică darul cel mai mare, mai frumos şi mai preţios, care era menit pentru cel mai bun cântăreţ; iar după ce s'a sfârşit acuma masa, după ce toţi oaspeţii câţi au au fost la acea masă poftiţi s'au sculat dela dânsa, ea a fost aceea care s'a pornit mai întâi în fruntea celorlalţi doi cântăreţi, măcar că îmbrăcămintea ei e cu mult mai simplă decât a Gangurului şi a Mierlei.

Mierla care cântase ceva mai frumos decât Gangurul, s'a dus în urma privighetoarei.

Gangurul însă, cu toată stamba lui cea domnească, cu toată frumuseţea îmbrăcă-

mântului său, rămase îndărăt şi ieşind umilit şi ruşinat dela împăratul, se duse acuma cel de pe urmă.

Şi de atunci apoi, de când au fost aceste trei păsări la împăratul lor ca să-i cânte la masă, a rămas privighetoarea cea mai renumită şi mai măiastră cântăreaţă dintre toate neamurile păsărilor. Fiecare pasăre cântătoare trebue să-şi plece capul şi să se închine înaintea ei.

IV.

A treia legendă a privighetoarei, istorisită de o Română din Siret, sună în următorul mod:

A fost odată un împărat, şi împăratul acela avea o fiică aşa de frumoasă, că i s'a dus vestea peste nouă ţări şi nouă mări. Şi după ce a crescut fiica aceasta şi i-a sosit timpul să se despărţească de părinţi, împăratul a măritat-o, şi la nuntă a poftit o mulţime de oaspeţi din toate părţile.

Şi acuma, după ce s'au adunat toţi oaspeţii la un loc, alese socrul cel mare, adică tatăl miresei, dintre oaspeţi de nun mare pe un împărat al unei împărăţii iar de nună mare pe o împărăteasă a altei împărăţii şi se porniră apoi cu toţii la

cununie. Iar după ce cei tineri s'au cununat şi după ce s'au întors dela biserică, toţi oaspeţii se aşezară la masă şi începură a se veseli şi a glumi, spunând unul una, altul alta, după cum e datina la nunţi.

Iată însă că tocmai când toţi mesenii erau în culmea veseliei, când fiecare oaspe era mai bine dispus, nunul cel mare, fie din ură fie din pizmă că n'a fost împărăteasa sa aleasă ca nună, sau din ce pricină va fi fost nu ştiu, destul că a început a lua peste picior pe nuna cea mare, înfruntând-o înaintea oaspeţilor cu nişte cuvinte foarte proaste.

Nuna cea mare, care era o împărăteasă foarte frumoasă şi înţeleaptă şi care se numea privighetoarea, nu zise nimic la aceasta, măcar că avea toată dreptatea să nu tacă.

Nunul mare încă nu se mulţumi numai cu atâta, ci el mai după vr'o câteva minute începu iarăşi, mai din gros a o înfrunta şi a o batjocori înaintea oaspeţilor.

Privighetoarea şi de astă dată nu-i răspunse nimic, ci plecând capul în jos tăcu.

Nunul cel mare, văzând că nuna cea mare nu-i răspunde nimica la înfruntările sale de mai înainte şi voind s'o batjoco-

rească şi mai tare, zise în urmă că ea ar fi furat o pâine după masă şi ar fi ascuns-o.

Privighetoarea, auzind cuvintele acestea, se supără aşa de tare, încât a început a se ruga în gândul său lui Dumnezeu şi a zice, că dacă el va afla-o că e cu ceva vinovată s'o lase aşa cum este, iar de nu va afla-o cu nimica vinovată s'o prefacă într'o pasăre ca să poată zbura încotro o vor duce-o ochii, ca să nu mai fie de batjocoră şi de râsul lumii.

Dumnezeu, care ştia prea bine că e nevinovată, îi ascultă rugămintea şi o prefăcu într'o păsăruică mică.

Privighetoarea, cum a fost prefăcută în pasăre, îndată s'a sculat de lângă mireasă, unde şezuse până atuncea, şi a început a sbura printre oaspeţi. Şi aşa sburând ea încolo şi încoace vr'o câteva minute, voind să iasă afară dă de pâinea cea furată că e ascunsă după spatele nunului cel mare. Şi cum dete ea de pâine se sui pe umărul cel drept al nunului şi începu a vorbi în limba păsărească şi a zice:

— Acesta, acesta, a furat, a furat pâinea, pâinea, căutaţi, căutaţi, iute, iute, prindeţi, prindeţi, tâlharul, tâlharul, iute, iute!...

Oaspeţii, care rămaseră înlemniţi când

văzură că nuna cea mare s'a prefăcut de o dată în pasăre și a sburat de după masă, — auzind-o acum vorbind și spunând care e tâlharul care a furat pâinea, se sculară de grabă dela masă ș începură a cerceta pe nunul cel mare și, cercetându-l, aflară că pâinea e ascunsă la spate e lui.

Socrul cel mare, adică tatăl miresei, cum văzu aceasta, se făcu foc și pară de mânie pe nun, una pentru că a înfruntat pe nuna cea mare fără ca aceasta să fi fost cât e negru sub unghie vinovată, iar al doilea, pentru că prin aceasta i-a necinstit masa și casa, și a poruncit să l ridice de grabă din capul cinstei și să-l pue pe furci.

Și cum a poruncit, așa s'a și întâmplat. Nunul cel mare, măcar că era împăr t, fu luat pe sus dela masă, scos afară și spânzurat în fața tuturor oaspeților, precum și a altor oameni, care se adunaseră să vadă cum se fac nunțile împărătești.

Nuna cea mare însă nu se prefacu iarăși cum a fost mai înainte, ci a rămas și în ziua de astăzi tot pasăre, purtând numai numele de Privighetoare, care l-a avut dela început.

Și tot de atunci încoace Privighetoarea,

măcar că e acuma pasăre, îi place a trăi mai mult retrasă de lumea cea zgomotoasă și de gurile cele rele și nespălate. Însă, cu toate acestea, ea nici până în ziua de astăzi nu poate uita pe nunul cel răutăcios și pismătareț, care a batjocorit-o și de aceea până în ziua de astăzi strigă, când cântă, să-l prindă și să-l pedepsească pe tâlharul, care a furat pâinea și din pricina căruia a trebuit să se prefacă în pasăre

V.

Acestea sunt legendele Privighetoarei, ce le-am putut până acuma descoperi. E însă foarte probabil că ea va mai fi având încă și altele.

Privighetoarea figurează adeseori și în cântecele noastre poporane ca simbol de iubire, dornicie și privighere.

Când doi tineri s'au îndrăgit, când iubirea lor e nemărginită, când și-au jurat unul altuia credință până la moarte, însă fie că părinții sau neamurile lor. fie că altă împrejurare neașteptată i-a despărțit pe un timp mai îndelungat sau chiar pentru totdeauna, atunci în supărarea lor cea mare se adresează către Privighetoare, rugând-o ca aceasta să nu cânte după cum e datina ei, seara pe răcoare, când omenimea ostenită de lucrul de peste zi merge la cul-

care, ci să cânte dela amiază-zi, când tot omul e deştept şi atunci să deplângă prin cântecul ei cel plăcut soarta plină de întristare, ca cei ce o auzind-o să ştie cât sunt de supăraţi .. Ei zic:

Pasăre Privighetoare,
Ce cânţi seara pe răcoare?
Cântă'n miază-zi cu soare,
Cântă'n glasul cel mai mare
Pentru-a noastră supărare,
Cântă'n glasul cel subţire
Pentru-a noastră despărţire!

Fetele cele amorezate, care priveghează seri întregi cugetând neîntrerupt la aleşii inimii lor, care în serile cele senine şi frumoase cântă doine de iubire şi de dor, sunt foarte adeseori asemănate de către poporul român cu Privighetoarea.

Privighetori se numesc de Români şi acele fete tinere şi frumoase, carele mai totdeauna sunt foarte bine dispuse şi voioase, cărora nu le mai tace gura, ci atât ziua cât şi noaptea, atât când se scoală cât şi când se culcă, cântă necontenit.

Şi precum:

Măiastra Privighetoare
Cântă noaptea pe răcoare,
Dimineaţa'n prânzul mare,
Şi de nimeni frică n'are...

tot aşa şi fetele cele pururea vesele n'au de nimeni frică.. toată lumea li se pare că e a lor; şi precum Privighetoarea, prin cântecele ei cele plăcute, pe mulţi oameni îi deşteaptă din somn, şi-i face vrând nevrând ca s'o asculte şi s'o admire, tot aşa şi fetele cele vioaie şi cântăreţe iscusite, pe mulţi inşi, pe mulţi tineri îi atrag prin cântecele lor cele frumoase.

Cum că Românii aseamănă pe fetele cele amorezate şi cântăreţe cu Privighetoarea, se poate în câtva cunoaşte din următoarea doină din Transilvania, pe care mi-a comunicat-o d-nul Gr. Crăciunaş:

Cât e nopţita de mare
Tot cânt'o Privighetoare,
De-abia aştept noaptea să treacă
Privighetoarea să tacă,
Ziua dalbă s'a făcut
Privighetoarea a tăcut..

Iar un proverb ne spune următoarele despre Privighetoare: „Că Privighetoarea, cu cântarea ei cea dulce, pe vânător la ea îl aduce" — care, după cum lesne e de presupus, se aplică la fetele cele isteţe, frumoase şi atrăgătoare, care prin frumuseţea şi gingăşia lor, prin apucăturile şi vorbele lor cele dulci, pe mulţi tineri îi atrag la sine.

Alt proverb sună: „Bufnița nu clocește privighetori“, ceea ce însemnează că un om, care din naștere e urît și răutăcios, nici când nu caută să facă bine, ci numai tot rău; sau o muiere urîtă, diformă, mutălancă, nici când nu va naște un prunc frumos și înțelept, ci numai o sluțenie ca și dânsa.

Afară de acestea, Românii din unele ținuturi ale Transilvaniei și Banatului, după cum mi-au scris d-nii Gr. Crăciunaș și I. Stoicescu, spun și cred, că cel ce va mânca carne de Privighetoare, acela își pierde somnul, încât ori și cât mai trăiește nu poate dormi, ci numai privighează cât e noaptea de mare, tocmai ca și privighetoarea.

Am zis la început, că Românii din Macedonia numesc Privighetoarea, Berbiliu. Un cântec poporan al acestor Români, în care provine numirea aceasta, sună precum urmează:

Și cântă un berbiliu pe salce
Că vede două mușate
Ș'amendole erau cumnate.
— 'Nveste, iu ve sunt jonili?
— Jonili sunt trú xenetie
Ca s'aminta aslani, florie.

Transcris:

Cântă o privighetoare'n salce
Că vede două frumoase
Şi-amândouă sunt cumnate.
— Neveste, unde vă sunt junii?
— Junii sunt în străinătate
Ca să câştige lei şi galbeni.

In fine voiu să mai însemnez şi aceea că bărbăţelul Privighetoarei, după cum am văzut şi mai sus, se numeşte de popor Privigheturoi.

VRABIA

I.

Din cele mai depărtate timpuri şi până nu de mult a fost Vrabia ţinută de către omenime ca una dintre cele mai dăunăcioase păsări. Cauza acestei ţineri a fost împrejurarea că această pasăre se nutreşte mai cu seamă din pâine albă, făcând prin aceasta multă stricăciune prin semănăturile oamenilor, şi mai ales toamna, când toate pâinele sunt coapte. Drept aceea, în multe ţări, i s'a declarat război de moarte şi totală nimicire. In multe locuri s'a hotărît prin o lege parţială ca fiecare econom să prindă o sumă anumită de Vrăbii, iar acela, care nu se va supune acestei legi, să fie pedepsit. Şi aşa din toate părţile au început oamenii, mai ales ţăranii, constrânşi fiind prin lege, a prinde cu miile şi a le nimici.

Şi care a fost oare urmarea acestei

nimiciri? A fost aceea, că împuţinându-se Vrăbiile, începură a se înmulţi tot soiul de insecte, precum: cărăbuşi, păduchi de pom, omizi, viermi şi multe alte gângănii care începură a roade mai ales pometele, astfel că rar unde se putea afla un pomet nemâncat de omizi şi păduchi. Cei ce făcură legile, prin care s'a declarat nimicirea Vrăbiilor, se vede că au luat în considerare numai stricăciunea ce o fac acestea, n'au cugetat însă, după cum prea lesne se poate presupune, de loc şi la folosul cel mare ce ni-l aduc aceste pasări mâncăcioase. E drept că Vrăbiile fac mari stricăciuni în pâinile cele albe, nimicind uneori holde întregi. Dar dacă vom lua în consideraţie că toi aceste păsări primăvara prind şi mânâncă mii şi mii de omide, cărăbuşi, viermi şi alte insecte cu mult mai dăunăcioase decât dânsele, curăţind prin aceasta pometele şi punându-le în stare de a putea produce fructe îndestulătoare, trebue să concedăm că ele sunt cu toată dauna ce ne-o fac în pâini, de mare folos pentru pomete, ba chiar şi pentru pâini. Această împrejurare s'a cunoscut mai pe urmă şi Vrăbiile au fost apoi nu numai lăsate în pace, ci încă s'au căutat diferite mijloace pentru înmulţirea

lor. Şi acum fiecare om inteligent ştie că dacă n'ar fi Vrăbii, nimeni n'ar fi în stare să cultive pometele din cauza omizilor, cărăbuşilor, viermilor şi altor insecte stricăcioase, căci neavând cine le curăţi şi nimici, s'ar înmulţi peste măsură.

Poporul român, se înţelege dela sine că cel necult, adică ţaranii, a ţinut şi le mai ţine încă şi până în ziua de astăzi pe Vrăbii ca pe nişte păsări, ce le fac multă şi mare stricăciune in pâine. Dar el nici când n'a întrebuinţat, nici nu întrebuinţează atari mijloace, prin care s'ar putea nimici Vrăbiile, ci mijloacele ce le întrebuinţează el spre apărarea pâinelor sale de cotropirea acestor păsări nesăţioase sunt cu totul de altă natură. El, şi în privinţa aceasta ca şi multe altele, şi-a luat şi îşi mai ia încă şi acuma refugiul la mijloace superstiţioase, crezând că prin aceasta va depărta Vrăbiile dela pâinile sale, fără a-şi mai da silinţa de a le prinde şi a le curma viaţa.

Despre mijloacele prin care cugetă el spre a depărta Vrăbiile de pâinile sale şi despre care crede că au o urmare îndestulitoare, precum şi despre alte datini şi credinţe care le mai are poporul nostru despre Vrăbii, voiu să vorbesc eu în liniile următoare.

II.

Ca să nu mănânce Vrăbiile holdele, spune şi crede poporul român din Transilvania, că e bine, în lăsatul secului de carne, a aduna toate sfărămăturile, toate oasele şi celelalte rămăşiţe dela masă într'o faţă de masă şi a doua zi, vrea să zică în întâia zi din postul Crăciunului sau postul mare, a le duce afară şi aruncându-le spre răsărit, a zice: „păsările cerului! eu vă dau vouă hrană din masa mea cu care să fiţi îndestulate şi dela holdele mele oprite!".

Românii din Bucovina spun că omului aceluia care va ajuna toată ziua în ajun l Crăciunului, iar din ajunul Crăciunului şi până în ajunul Bobotezei nu va mânca de fel pe afară, în anul acela Vrăbiile nu-i vor mânca nici de cum pâinile cele albe, ci le-a da bună pace.

Când duce sacii cu grâu la semănat, spun mai departe Românii din Transilvania, gura sacilor să fie întoarsă către coada carului. Iar când iei sacii din car, să-i întorci cu gura în jos, şi numai după aceasta să-i întorci cu gura în sus şi să-i deslegi. Să iei apoi o mână de grâu dintr'un sac, şi stând cu picioarele pe pământu-ţi, adică pe ogorul tău, iar grâul

din mână afară de pe pământul tău să-l arunci şi să zici: „Doamnă, sfântă Marie, maică sfântă! eu grâul acesta îl dau mâncare la păsările cerului, iar de ălalt grâu al meu să fie oprite, năduşite şi gurile lor legate!“. După ce vei face aceasta să arunci grâu pe pământul tău, dar când îl vei arunca să fii cu ochii închişi şi să zici: „Doamnă, sfântă Marie, maică sfântă! aşa să nu vadă păsările holda mea, cum nu văd eu acuma nimica!“ Şi după aceasta, când ţi-i deschide ochii, să te uiţi pe culmea unui deal sau pe o pădure din apropiere.

Când prind păsărlie a mânca holdele, e bine să se ducă la dânsele un om mezin, adică acel om care e mai mic la părinţii săi, în privinţa etăţii, şi ajungând să lepede toate vestmintele de pe sine, să-şi lege bine ochii cu o năframă sau altă invelitoare, şi apoi să ia o lumină cu care a murit un om ţinând-o în mână precum şi păr din capul cutărui om mort, şi cu lumina aprinsă să înconjure holda sa, şi pe când o înconjură pe din toate părţile să zică: „cum nu văd eu acuma şi cum nu vede mortul, aşa să nu vadă păsările holda aceasta, şi aşa să fie luată mintea păsărilor dela holda aceasta, cum

e luată mintea mortului dela lume"! Iar când ajunge în cele patru părţi ale holdei, să lege în fiecare parte vr'o câteva spice cu părul din capul mortului, ce-l are la sine, şi legându-le să zică: „Eu nu leg holda aceasta, dar leg gura păsărilor de la dânsa, şi aşa să nu o poată mânca ele, cum nu poate mânca omul mort; şi aşa să nu vadă ele holda, cum nu vede mortul lumea!".

Afară de aceste datine şi credinţe deşerte mai întrebuinţează Românii încă şi o mulţime de alte mijloace spre apărarea holdelor de către Vrăbii, care nici decum nu pot fi condamnate. Aşa între altele, fac ei un fel de mori-ti mititele de lemn, numite „morişti de vânt", pe care le pun în locurile cele mai cercetate de Vrăbii. Când suflă şi cel mai lin vânt moriştele acestea se învârtesc şi făcând vuet mare Vrăbiile se sperie şi fug, lăsând holda în pace.

Unii împlântă unul sau mai mulţi pari în holdă, după cum adică e şi holda de mare, agaţă pe dânşii nişte haine zdrenţeroase, iar în vârful lor pun o căciulă sau pălărie veche, ca aşa să aibă chipul unui om şi de care apoi păsările se sperie şi fug de holdă.

Iarăşi se zice că Vrăbiile umblă de-a-valma cu foametea, căci or încotro se întorc ele, tot strică. Când sunt multe Vrăbii, atunci e foarte puţină pâine. Este însă o zi anumită peste an, şi dacă omul ce are semănături va nemeri să postească ziua aceea, atunci nici o vrabie nu se apropie peste tot anul de pâinea sa; ele vor mânca pâinele învecinate ale altor oameni, dar pe ale lui nu le mănâncă.

III.

Despre Vrabie există la Românii din Bucovina şi următoarea legendă, care mi-a istorisit-o Iacob Popovici din Oprişeni:

Demult, demult, cine ştie de când va mai fi fost şi aceea, a răsărit în mijlocul unei păduri un stejerel, carele începu a creşte cu încetişorul şi a privi cu dragoste la ceilalţi stejari de toată mâna, care se aflau în jurul său.

Iată însă că, nu mult după ce a răsărit stejarnl acesta, vine o Vrabie şi se pune pe dânsul, măcar că avea unde se pune şi în alt loc, căci pădurea era destul de mare.

Stejarul, văzând această obrăsnicie din partea Vrăbiei, se mânie foc pe dânsa şi-i zise:

— Măi Vrabie! nu vezi tu că eu abia acuma de vre'o câteva zile am răsărit, nu vezi cât sunt de tânăr, de crud și de slab, n'ai avut nicăieri în alt loc unde te pune, numai decât pe mine?... Ia du-te de aici și pune-te pe alt copac, căci doară pădurea e destul de mare și de largă, ai unde ședea cât îți va plăcea!...

Vrabia, simțindu-se foarte atinsă prin cuvintele acestea ale stejarului, răspunse zicând:

— Iată că mă duc, cum zici tu, dar voiu veni la tine când vei fi pe patul morții și atuncea vei trebui să-mi dai seama pentru toate cuvintele tale de astăzi!

— Bine bine! — răspunse stejarul, du-te și mai de grabă să nu vii, decât numai atunci când voiu fi eu pe patul morții, precum ai zis!

Vrabia a sburat și s'a dus... Dar mult a trebuit ca să aștepte până la moartea stejarului, căci fiecare stejar trăiește nouă sute de ani, și anume 300 de ani crește neîntrerupt, 300 de ani stă locului și se odihnește, iar dela 600 de ani înainte prin 300 începe a da înapoi, a-i putrezi inima dela rădăcină, a se găuri pe din năuntru, a se usca, așa că, când ajunge de 900 de ani, se risipește cu totul.

Şi vrabia noastră a trebuit să aştepte până ce stejarnl pe care s'a pus ea, când acesta a fost tânăr, a ajuns de 900 de ani.

Când a ajuns acuma stejerelul de 900 de ani, s'a dus Vrabia la dânsul şi i-a zis:

— Iţi aduci aminte când erai tânăr şi m'am fost pus pe tine cum m'ai batjocorit de geaba, de gebuţa?,.. tu ai cugetat atunci că dacă te vei face mare, vei trăi cât lumea şi ca tine nu va mai fi altul!... Dar, iată că acuma te-ai risipit, şi eu mă scald în colbul tău... Tu din mare ce ai fost, te-ai făcut iarăşi mic, iar eu trăiesc şi tot aşa sunt, cum am fost şi atuncea!...

Aşa a zis Vrabia, şi după ce s'a scăldat în cenuşa stejarului, sbură şi se cam mai duse de unde a venit.

De atunci apoi, de când s'a întâmplat aceasta, Vrăbiile — dacă nici oamenii, nici mâţele şi nici ulii nu le prind şi le omoară, trăiesc mai mult decât ori care altă pasăre... trăiesc cu sutele de ani, de unde se vede apoi că vine şi zicala cea foarte răspândită printre Români:

Vrabia e pui,
Dar dracu ştie de cându-i

care se zice despre oamenii cei mici de statură, însă mari de ani. Şi Vrăbiile, când

sunt foarte bătrâne, capătă pene albe, însă forma lor de Vrabie rămâne.

IV.

Altă legendă despre Vrăbii, tot din Bucovina, care mi-a comunicat-o d-l O. Lu an, sună precum urmează:

Zice că Vrăbiile dintru început erau cu mult mai mari, de cum sunt acuma,

Dela răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos însă în oace trupul lor s'a făcut cu mult mai mic.

Aceasta a fost adică aşa că, pe când se afla Domnul nostru Iisus Hristos răstignit pe cruce şi suferea cele mai mari şi mai crâncene dureri, o mulţime de Vrăbii veniră la dânsul şi sburând împrejurul lui, începură a ciripi şi a striga.

— Jiviu! Jiviu! adică „e viu, e viu"!

Atunci Iisus, care se lupta cu moartea, fiindcă nu-l lăsară să moară în linişte şi pace, ci-l necăjiră spunând că e viu, a suspinat şi le-a blestemat, zicând ca să se nutrească numai din fărâmăturile şi gozurile ce le vor afla pe drumuri, şi tot copilul să le prindă cu laţul. Iar când vor trece unul sau altul pe drum, pe unde se vor afla ele, să le plesnească cu biciul şi ele îndată să piară.

Blestemul acesta al lui Iisus Hristos s'a

împlinit, căci Vrăbiile pe loc se făcură cu mult mai mici şi mai neputincioase, de cum au fost mai înainte şi părăsind apoi pe Iisus Hristos, sburară pe drumuri ca să-şi caute nutreţul. Şi de atunci încoace apoi au devenit ele jucăria copiilor şi călătorilor, prinzându-le cei dintâiu cu laţurile şi jucându-se cu bicele sau omorîndu-le cu pietricele.

V.

Deosebit că Românii din Bucovina înţeleg sub cuvântul „pasăre“ ceea ce înţelegeau Românii sub „aves“, totuşi aplică ei mai dese ori cuvântul acesta la Vrabia de casă sau Vrabia de câmp, Vrabia de ţară, lat. Passer domesticus: Pyrgita domestica, l. germ. der Haussperling, Spatz, şi Vrabia de pădure sau Vrabia de munte, lat. Passer montanus: Pyrgita montana, l. germ. der Feldsperling, Waldsperling.

Fiecare Român din Bucovina, când îi vei spune că ai văzut o mulţime de păsări, se va gândi mai întâi şi întâi la Vrăbii. Cu toate acestea, când îi dai în mână sau îi arăţi vreun fel de pasăre şi-l întrebi: „Ce-i aceasta?“ el îţi răspunde: „Un fel de pasăre, dar cum se chiamă, nu ştiu“,

Iar de o cunoaște și știe cum se chiamă, atunci îndată o numește pe nume.

Sub cuvâutul „pasăre“ înțeleg așa dar pe de o parte toate sburătoarele fără abatere, iar pe de altă parte numai „Vrăbiile“ și spun în loc de „Vrabie de casă“ și „Vrabie de munte“ încă și: „Pasăre de casă“ și „Pasăre de munte“.

Cum că sub aceste două numiri „pasăre“ și „Vrabie“ înțeleg Românii pe una și aceeași pasăre, se poate deduce și din următoarele proverbe:

Pasărea e pui,
Dar dracu știe de cându-i!

sau „Vrabia totdeauna e pui“, sau „Vrabia pui și ea moare de bătrână“ sau:

Vrabia e pui,
Dar dracu știe de cându-i!

care se aplică la oamenii cei închirciți, care sunt de statură mică și arată tineri, dar ei sunt cu mult mai bătrâni de cum arată.

Românii din Transilvania, după cum ne putem încredința din cele ce s'au arătat mai sus, se vede că înțeleg sub pasăre pe Vrabie.

Vrabia de casă se numește de către Românii din Bucovina încă și „pasărea mălaiului“ iară bărbățelul e Vrăbioi, al

păsărei, păsăroi. Diminutivele dela Vrabie sunt: vrăbioară şi vrăbiuţă; dela pasăre: păsărea pl. păsărele; păsărică pl. păserici; păsărioară pl. păsărioare; păsăruică pl. păsăruici; iară mulţimea o însemnează prin cuvântul păsărime.

In Muntenia se numeşte Vrabia pe alocurea şi Vrăbete sau Brăbete, fem. Brăbeţoaică; în Banat şi anume în ţinutul Ohaba-Mâtnicului: Brăbeţă, pl. Brebete; în ţinutul Oraviţei: Brabeţ, în alte părţi însă: Vrăbete, pl. Vrăbeţi; în graniţa dintre Banat şi Transilvania: Hrăbete, în unele părţi ale Moldovei: Brăbete; în Epir: Sporghite şi Cincione şi, în fine, în Macedonia Vrăbioiul se numeşte: Cion, iar Vrabia, Cionă.

VI.

„Sângele apă nu se face“ zice un proverb român. Un mare adevăr e acesta, Românul ori unde se află aruncat de soartă, îşi trimete iubirea fraţilor săi prin aripele gândului, pe rândunele, pe cuc, pe turturică şi pe undele vântului. Şi dacă cruda soartă nu a voit ca patria lui să fie unită, afinitatea naţională nu o poate uita. El continuu se interesează de soarta fraţilor săi din alte părţi. Şi dacă vede o păsă-

ruică, fie aceea chiar şi o vrăbiuţă, el adresându-se către dânsa trimite la fraţii săi cei depărtaţi cântând:

Vrăbiuţă de pe deal
Sboară de grab'în Ardeal
Şi te'ntoarce de ne spune
Or veşti rele, or veşti bune,
Şi ne spune de mai sânt
Fraţi de-ai noştri pe-ăst pământ;
De-or fi vii să mă repez
Ca'ntr'o clipă să mi-i văz:
De-or fi morţi să mi-i răzbun
C'o măciucă de alun,
Ce-i bună de răsbunat,
Pe cei morţi de înviat.

Vrăbiile sunt considerate de către poporul român ca nişte prevestitoare de schimbarea timpului. Aşa, când se adună multe vrăbii la un loc şi ciripesc foarte tare, mai ales primăvara, atunci e semn că în curând are să plouă, iar când se adună toamna, în scurt timp are să ningă.

Tot această credinţă se află şi la Românii din România. Aceştia spun:

Păsările'n bătătură
Când vor sări şi-or juca
Ca când ne spun făr'de gură,
Că timpul se va schimba.
Vrăbile când s'adună

Pe garduri şi se sfădesc,
Timpul sau vremea cea bună
Că se va strica vestesc.

Când cântă vrăbiile de cum se crapă de ziuă, e semn că iarna va fi timpurie.

Iarăşi se zice că cine va mânca carne de Vrabie în ziua de Crăciun, sau acela care după ce a postit un post, va mânca întâiaş dată carne de Vrabie, acela va fi uşor peste tot anul.

Acestea sunt datinele şi credinţele Românilor despre Vrăbii sau Păsări, câte le am putea aduna.

Vine acuma să mai arătăm încă şi diferite cuvinte, proverbe şi zicale, care s'au format după numele şi dela datinele acestei sburătoare foarte lăţite şi pretutindenea cunoscute.

VII.

„Ariciul cu meşteşugul se prinde, şi Vrabia cu mei“, adică ori şi pe cine poţi să-l ademeneşti cu ceeace îi place lui, cu ce-i este drag, nici de cum însă prin alte apucături.

„Flămândul codrii visează şi Vrabia mei“, adică fiecare ceea ce-i este în gând, despre aceea vorbeşte, şi ceeace n'are tot de aceea doreşte.

„De cât o săptămână Vrabie, mai bine o zi șoim", adică decât a fi o săptămână întreagă un om nebăgat în seamă, ca fiecare să se uite la tine cu dispreț, mai bine o zi a fi om însemnat, om văzut și respectat de toți.

„De cât o mie de Vrăbii pe gard, mai bine una în mână", sau „decât o mie de Vrăbii pe gard, mai bine una în frigare", adică nici odată nu e bine ca omul să dea din mână lucrul său, fie acela ori și cât de neînsemnat, pe niște promisiuni care cu anevoie se pot plini, căci mai zice și alt proverb:

Ce-i în mână
Nu-i minciună.

Și până ce nu vei putea, cum se zice, pipăi promisiunea cu mâna, până atunci lucrul tău să nu-l dai din mână căci apoi de multe ori te alegi cu nimica.

Vrăbiile se gâlcevesc
Pentru mieiul omenesc.

Acest proverb se aplică oamenilor, care se interesează mai mult de lucrurile străine, și nu-și caută de treburile și neajunsurile lor.

Dela cuvântul „pasăre" s'au format cuvintele și proverbele următoare:

Păsăresc, adj. d. e. mei păsăresc.

Păsărește, adj. se ia în înțeles de „foarte iute“, „iute ca pasărea“, prin care se exprimă iuțimea unui cal foarte sprinten și ușor, care aleargă ca o pasăre de iute. Adeseori auzim zicându-se despre atari cai, „că sboară păsărește“ ori „aleargă păsărește“.

Păsărește, adj. în loc de: neînțelegibil., „Vorbește păsărește“ — adică astfel ca nimeni să nu-l poată înțelege. „Nu vorbi păsărește“ — nu vorbi ca să nu te înțeleagă nimeni; vorbește omenește.

Un cântec poporan din satul Putna în Bucovina, prin care ni se explică foarte bine acest cuvânt, sună precum urmează:

Frunză verde măr domnesc,
După cine mă topesc?
După fecior unguresc,
Că-i cu casa lângă vale
Și cu pinteni la picioare,
Când pășește
Zuruiește,
Inima mi se topește,
Ca untura cea de pește,
Și-mi vorbește
Păsărește
Și se plimblă marghiolește.

„Limba păsărească". In Bucovina adese ori auzim vorbind, mai ales pe o seamă de băieţi, un fel de limbă încurcată ca să nu-i poată nimeni pricepe. Această vorbă aduce întru câtva cu ciripitul păsărilor (vrăbiilor) şi de aceea se numeşte „limbă păsărească".

„Toată pasărea pe limba ei piere", adică cum îşi face omul singur, nimeni altul nu poate să-i facă.

RÂNDUNICA

I.

Rândunica, care ne anunţă mult dorita şi iubita primăvară, care dela sosirea şi până la depărtarea ei din ţările noastre este un oaspe nedespărţit şi foarte plăcut oamenilor, făcându-şi cuibul său de comun în podurile caselor [1]), se vede că din cele mai vechi şi mai depărtate timpuri a fost totdeauna întâmpinată de Român cu exclamări de bucurie şi însufleţire, cum e şi în ziua de astăzi.

Multe şi interesante sunt datinele şi credinţele Românilor despre dânsa. Şi poate că este unica pasăre despre care poporul român a păstrat mai multe legende foarte

[1]) Pe acele specii de Rândunele, care îşi fac cuiburile sub straşinele caselor şi prin malurile apelor, le numesc Românii din Bucovina „Lăstuni" şi „Lostuni".

frumoase, care în fond toate tratează despre unul şi acelaşi obiect, numai modul istorisirii lor este felurit.

Cea mai frumoasă şi mai încântătoare dintre toate legendele, câte le ştiu şi câte vor mai fi existând, despre care încă n'am cunoştinţă, este fără îndoială „Legenda Rândunelei", compusă în versuri de regele poeţilor noştri V. Alecsandri. Aceastá legendă ar trebui să fie cunoscută fiecărui român adevărat. Deci nu voiu să mai mă opresc la dânsa. Voiu reproduce însă alte legende ale Rândunelei, pe care le-am auzit eu în Bucovina, şi care, în comparare cu cea de mai sus amintită, cred că vor forma un obiect foarte interesant şi tot odată plăcut pentru fiecare cititor, iar mai ales pentru literaţii români, care se ocupă cu studiul datinelor, credinţelor şi al mitologiei dacoromane.

II.

Prima legendă a Rândunelei, istorisită de Catrina Racolţa, româncă din satul Calafindeşti, sună precum urmează:

A fost odată o fată, căreia, murindu-i părinţii, nu i-a rămas altă moştenire dela dânşii decât numai o turmă de oi şi un căţel,

Intr'o zi... ce-i vine fetei aceştia prin

minte?.. se îmbracă în haine bărbăteşti, ia oile şi căţelul cu dânsa şi se duce într'un munte. In muntele acela, mergând ea cu oile şi cu căţelul tot mai înainte, tot mai departe, iată că dela un timp se întâlneşte cu un fecior de zmeu, care păştea şi el o turmă de oi.

Fiind fata îmbrăcată în haine bărbăteşti şi purtând cuşmă pe cap, feciorul nu putu s'o cunoască: fată ori fecior? Dar şi fata nu i-a spus nimic niciodată, măcar că, de cum s'a întâlnit ea cu dânsul, păştea oile împreună şi în fiecare seară se ducea şi ea, cu oile şi cu căţelul, de mas la curţile zmeului.

Insă feciorul, nevenindu-i la socoteală, mai de multe ori spuse maicei sale, că lui nu i se prea pare pe fârtatul său de ciobănie, el crede că acesta trebue să fie fată şi nu fecior, căci aşa îl arată vorba şi faţa lui cea muierească.

Dela o vreme, văzându-se bătrâna zmeoaică cicăită şi întrebată de feciorul său, zise:

— Dacă fârtatul tău de ciobănie va fi fată, după cum presupui tu, eu îndată îl voiu cunoaşte, căci deseară, când s'o duce să se culce, am să-i pun sub pernă „bră-

bănocul“ [1]) şi de a fi să fie fată, brăbănocul până dimineaţă se va pata, iar de a fi să fie fecior, atunci brăbănocul va rămânea aşa cum l-oi pune.

Cum a zis zmeoaica, aşa a şi făcut.

Când a început să însereze bine, colea pe vremea culcatului, a pus brăbănoc sub perna fetei, pe care se culca.

Insă caţelul fetei fiind năsdrăvan şi ştiind prea bine cu ce gânduri se poartă zmeoaica, zise încă de cu ziua stăpânei sale:

— Scumpa mea stăpân.! zmeoaica are să-ţi pune de seară sub pernă brăbănoc, prin mijlocul căruia voieşte ea să ştie de eşti fată ori fecior? Dacă acuma domniata voeşti să nu ţi se întâmple nimica rău, te sfătuesc ca atunci, când vei merge să te culci, să scoţi brăbănocul de sub pernă şi sa-l pui deasupra pe pernă şi acolo să-l laşi apoi până a doua zi de dimineaţă, când să-l pui iară la locul lui şi apoi să ieşi afară din casă. De nu mă vei asculta şi de nu vei face aşa cum te învăţ eu, atunci să ştii, că ai să păţeşti una nemai păţită!

---

[1]) In unele părţi ale Bucovinei numesc Românii planta: *Vinca minor*, germ. Immergrün = *brăbănoc* şi *bribănoc*, iar în altele *brăbănoc*.

Aşa a zis căţelul şi stăpână-sa l-a ascultat şi colea când a mers ca să se culce, aflând brăbanocul sub pernă, l-a pus pe pernă şi apoi s'a culcat. Iar a doua zi dimineaţa, l-a pus iar sub pernă, şi apoi a ieşit din casă şi luându-şi oile şi caţelul se duse în treabă-şi la păscut.

Dar n'a apucat bine a ieşi din casă, când zmeoaica se duse ca să vadă ce-i?... Cum e brăbănocul?... Brabănocul însă era mai verde şi mai frumos de cum îl pusese ea de cu seara. Văzându-l astfel a crezut zmeoaica că fata, nu e fată, ci fecior, deci spuse feciorului său că fârtatul lui de cioban nu e fată, ci fecior, căci aşa a arătat brăbănocul, pe care i l-a pus sub pernă.

Feciorul zmeoaicei, auzind aceasta îşi luă şi el oile şi se duse cu dânsele la păscut pe urma fetei, fără să-i plesnească măcar prin minte că n'ar fi drept ceea ce i-a spus maică-sa.

Fata însă, văzându-se scăpată din cursa ce i se întinsese, luându-se cu feciorul, cu oile şi cu căţelul său, se duse, se duse până ce ajunse la o mare. Aici apoi s'a oprit ea şi luându-şi rămas bun dela feciorul zmeoaicei şi dând cu un toiag asupra apei, apa s'a despărţit în două şi aşa a trecut ea cu turma sa de cea parte, fără ca să

i se întâmple vreun rău cât e negru sub unghie.

Feciorul zmeoaicei şi cu oile sale au rămas de astă-parte de apă.

Ajungând de cealaltă parte şi după ce s'au împreunat acum iarăşi valurile apei, şi-a luat fata cuşma de pe cap şi atunci i-a căzut părul cel de aur până la brâu.

Feciorul zmeoaicei, văzând-o că-i fată şi încă aşa de frumoasă, nu ştia pe ce lume de scârbă, că a scăpat-o din mână. Şi fără a mai pierde mult timp se întoarse acasă şi spuse maicei sale cum l-a amăgit, povestindu-i toate din fir în păr, că târtatul său de ciobănie nu e fecior, ci fată şi încă cu părul de aur. Dar ce fol s că ea a trecut acuma peste mare împreună cu oile sale şi el nu o mai poate urmări.

Zmeoaica, auzind aceasta, zise feciorului să nu se mai supere de geaba, căci ea va afla un mijloc prin care s'o poată urmări şi prinde. Şi întru adevăr că maica sa îi făcu o corabie mare, pe care zmeul, după sfatul ei, o încărcă cu fel de fel de marfă scumpă şi astfel, încărcată cum era, se porni cu dânsa ca să afle pe fată.

După ce se porni el acuma merse cât merse pe apa cea mare, prin care a trecut fata, până ce ajunsese la mal. Acolo apoi se opri.

Mulţime de oameni, care dela cine şi prin cine auzise că în corabia aceasta se află o mulţime de marfă scumpă, alergară din toate părţile să cumpere câte una alta dela stăpânul ei.

Iată că în urmă, de unde şi până unde, vine şi fata cea cu părul de aur şi intră şi ea în corabie să vadă ce fel de mărfuri se află într'însa.

Dar... atâta i-a trebuit zmeului!... Mai mult nimic!... Cum o vede înăuntru deauna porneşte corabia dela mal şi... pe ici încolo ţi-e drumul.

Fata cunoaşte şi ea acuma în ce cursă a picat şi se pricepu că nu-i chip de scăpare... Cearcă ea ce cearcă să scape, dar în zadar!... Corabia era cine ştie unde de mal.

— De geaba te mai trudeşti, căci de acuma înainte n'ai să-mi mai scapi din mână — zise zmeul, după ce s'a văzut la largul său.

Fata, mai auzind încă şi aceasta, ce să facă!... ia inelul său de argint şi aruncându-l în apă, zice:

— Când vei afla tu inelul acesta, atunci voiu vorbi eu cu tine!

Dar zmeul se părea că nici n'o aude. El mergea cu corabia înainte, fără să-i pese ceva de cuvintele ei.

După ce ajunse acuma la mal, luă pe fată şi ducând-o acasă se cunună cu dânsa.

Fata însă îşi ţinu cuvântul... Ea nu vorbea cu zmeul nimic, ori şi cât se necăjea acesta s'o înduplece ca să vorbească. Cu zmeoaica şi cumnatele sale — căci zmeul avea şi surori, — şi ceilalţi curteni vorbea, însă cu zmeul nici odată.

Această tăcere a ţinut tot aşa mai lung timp. Iată că într'o zi, mergând nişte pescari la apa cea mare şi pescuind o mulţime de peşte, aduse şi vândură zmeului o parte din aceştia.

Zmeul, adică feciorul zmeoaicei, după ce cumpără peştii, se dete singur să-i curăţească. Dar ce să vază?... Intr'un peşte dă de inelul nevestei sale!... Plin de bucurie ia el acuma inelul şi mergând cu dânsul, tot în sărite la nevasta sa, zise zâmbind:

— Draga mea Rândunică: de acum vei vorbi cu mine, căci iată în sfârşit ţi-am aflat şi inelul!

Şi vorbind o desmeardă şi-i netezeşte bărbia, aşa plin de sânge cum s'a fost umplut pe mâini, curăţind peştele.

Nevasta, văzându-şi inelul şi auzind pe zmeu astfel vorbind, deauna s'a prefăcut într'o Rândunică cu guşa roşie şi a sburat pe fereastră afară.

Zmeul, văzând-o că-i sboară de dinaintea ochilor, se repezi iute s'o prinză, dar a prins-o numai de mijlocul cozii, care i-a şi rămas în mână, iar Rândunica se cam mai duse, rămâindu-i de atunci şi până în ziua de astăzi coada ca o furcuţă, adică numai cu penele care nu i le-a smuls smeul şi cu guşa roşie, cum a fost pătată de sânge.

III

A doua legendă a Rândunelei, istorisită de Ilie a lui Onufrei Frunză, răzaş român din satul Igieşti, sună aşa:

A fost odată o văduva săracă şi a avut trei fete. Şi una dintre aceste trei fete era cu părul de aur. Şi cea cu părul de aur a zis într'o zi maicei sale:

— Mamă! eu m'aşi duce la zmeoaica cutare să mă bag cioban la oi!

— Bine, draga mea! — răspunse maica sa — tu vrei să te duci, dar nu ştii că feciorul acelei zmeoaice de mult vrea să te ia de nevastă şi tu nu vrei să mergi după el!

— Căci nici nu m'oiu duce şi nici nu m'a lua — zise fata — căci eu m'oiu îm-

brăca bărbăteşte şi mi-oiu pune cuşmă pe cap şi el nu m'a cunoaşte!

— Dacă tu socoţi că va fi să fie aşa, apoi... despre mine... du-te, căci eu una nu te opresc!...

Nu departe de văduva ceea cu trei fete se afla o zmeoaică, asemenea văduvă, care avea numai un fecior şi o turmă de oi. Feciorul zmeoaicei aceştia auzind, acuma dela cine va fi auzit, că văduva aceasta are o fată cu părul de aur, mai de multe ori s'a dus el la dânsa şi a cerut-o de nevastă, dar fata n'a vrut de fel să meargă după dânsul, şi nici într'un chip n'a putut-o îndupleca nici amăgi ca să meargă.

Acum fata, îmbrăcată în haine bărbăteşti şi cu cuşmă pe cap, se duse singură la maica feciorului şi îmbie ca s'o bage cioban la oi.

Zmeoaica, socotind că e fecior şi neavând cioban la oi, foarte bucuroasă o primi.

Insă feciorul zmeoaicei, de cum a văzut-o, măcar că era îmbrăcată în haine bărbăteşti şi nici odată nu-şi lua cuşma de pe cap, avea mare prepus pe dânsa. Deci zise el într'o zi maicei sale, că feciorul ce s'a băgat la el cioban, nu i se

pare a fi fecior, ci trebue să fie fata cea cu părul de aur, pe care a voit el mai de multe ori s'o ia de soţie.

Zmeoaica zise atunci feciorului său:

— Dacă tu socoţi că ciobanul ce l-am băgat eu la oi, e fata pe care ai voit tu s'o iei de soţie, apoi... ce mai atâta vorbă!... trebue să încerci şi îndată vei cunoaşte: fată e, ori fecior?... Du-te cu dânsul în pădure, arată-i un copac care va fi mai frumos şi mai sănătos „şi-l întreabă de ce e bun? şi de ţi-a spune că e bun de furci de tors, să ştii că e fată, dar de ţi-ar spune că e bun de cară, atunci e fecior.

Feciorul zmeoaicei făcu aşa după cum l-a învăţat maică-sa. Se duse cu fata în pădure, îi arătă un copac şi o întrebă de ce e bun?

Ea îi răspunse că e bun de cară.

Se întoarce feciorul acasă şi povesteşte maicei sale ce i-a spus fata.

Zmeoaica îl învăţă acuma pe feciorul său să se ducă cu ciobanul la scăldat, şi scăldându-se, trebue să-l cunoască: fată e, ori fecior?

Feciorul ascultă şi face ceea ce-i spuse maica sa. Se duce adică la o apă mare cu fata, ca să se scalde. Dar fata ştiindu-i gândul, colea dupăce feciorul s'a desbrăcat

şi s'a aruncat în apă, viindu-i şi ei rândul, face pe un căţel ce avea cu dânsa să sperie turma cea de oi.. Feciorul o îndeamnă să se scalde, căţelul sperie turma; şi ea apucă atunci degrabă după oi, spuindu-i feciorului că ea nu se poate scălda, că de i s'or pierde oile ce se face ea atuncea, cum şi-ar da ea seama înaintea stăpânei sale, adică zmeoaicei?

Feciorul, văzând că nici aşa nu poate s'o cunoască, iese de grabă din apă şi ducându-se la maica sa îi spune tot cum stă treaba: că el când a vrut să se scalde, ea a zis că se duce ca să întoarcă oile speriate de căţel, şi n'a voit să se scalde.

Zmeoaica zise iarăşi feciorului:

— Nu te teme, că mai este încă timp!... Mai du-te odată cu dânsa la scăldat şi mai odată, şi tot aşa până ce vei putea-o îndupleca să se scalde, şi atunci te vei încredinţa despre adevăr!

Feciorul zmeoaicei ia acuma a doua oară pe fată la apă ca să se scalde, dar aceasta, văzând că alt chip nu-i de scăpare, ca să nu fie cunoscută, când ajunge la apă se aruncă îmbrăcată cum era, cu totul înlăuntrul şi trece de-a notul până cealaltă parte de apă, lăsând pe zmeu şi turma de oi de astă parte. Iar după ce ieşi ea de

cealaltă parte de mal, îşi ridică cuşma şi îşi arătă părul său cel de aur feciorului, şi de acolea se cam duse în treabă-şi.

Feciorul, scârbit ca vai de el, se întoarse îndărăt la maica sa şi-i spune toate: cum a sărit fata cu haine cu tot în apă, cum a înnotat şi cum a fugit, fără ca s'o mai poată urmări.

Maica sa, auzind aceasta, îi dă acum alt sfat şi îi zise:

— Du-te şi fă o mulţime de furci de tors, una mai frumoasă decât alta. Apoi ia şi le aureşte pe toate. După aceea încarcă-le într'o căruţă şi du-te cu ele în lume până ce-i da de fată. Iar când vei da de dânsa şi ea se va sui în căruţă, să ştii că e a ta!... Atunci n'are să-ţi mai scape din mână!...

Feciorul ascultă pe maica sa. Face o mulţime de furci, le aureşte pe toate frumos, le încarcă într'o căruţă şi se porneşte apoi cu ele în lume, doară va da undeva de fata fugită.

Iată că, mergând el aşa, câtă vreme va fi mers, se întâlneşte cu o soră a fetei celei cu părul de aur.

— Ce-ai în căruţă? — îl întreabă acesta, cum îl vede.

— Furci! — răspunse el.

— Ia să le văd! — zice mai departe fata.

— Suie-te în căruţă dacă îţi trebue; — răspunse feciorul.

— Ei! ce mai furci îs şi acestea!... Sora mea când le-ar vedea, n'ar scuipa pe ele! — zise acuma fata şi se cam mai duse în treabă-şi.

Mai în colo se întâlneşte feciorul cu cealaltă soră a fetei celei cu părul de aur. Şi aceasta, cum zăreşte pe fecior cu căruţa încărcată de furci, îl întraebă:

— Ce-ai în căruţă?

— Furci!

— Ia să le văd!

— Suie-te în căruţă, dacă-ţi trebue!

— Ei! ce mai furci îs şi acestea!... Sora mea când le-ar vedea, nici n'ar scuipa pe ele! — zise şi această fată şi se duce în treabă-şi de unde a venit.

Se întâlneşte acum feciorul cu fata cea cu părul de aur. Aceasta, necunoscând pe fecior, cine-i şi din cotro vine, îl întreabă şi ea ca şi surorile, sale ce are în căruţă.

Feciorul îi spune şi el cum şi ce... Ea, fără a aştepta mult, se sue în căruţă să vadă furcile. Atunci feciorul — bucuria lui! — întoarce degrabă căruţa şi o ia la fugă cu dânsa îndărăt spre casă.

Fata, văzând şi cunoscând abia acuma

în ce mână a picat, când trece feciorul peste apa cea mare, ea-şi aruncă inelul său în apă şi zice:

— Când mi-a veni inelul acesta iarăşi pe deget, atunci voiu vorbi şi eu cu tine!

Dar feciorul nici nu vrea s'o asculte, ci se ducea tot într'o fugă cu dânsa acasă. Iar după ce sosi cu fata acasă, se însură cu dânsa.

Fata, măcar că acuma devenise nevasta zmeului, ţinându-se de cuvânt, nu voi să vorbească nici cu dânsul, nici cu soacră-sa, cu zmeoaica.

Dela o vreme însă, văzând zmeoaica că noră-sa nu vorbeşte nici cu dânsa, nici cu bărbatul său, zise feciorului:

— Ce ţi-e ţie bună aceasta, dacă nu vorbeşte nimic cu noi... dacă e mută!...

Apoi... ce-i plesneşte zmeoaicei prin minte? ia pe nora sa şi o trimite la o soră de ale sale după o spată şi nişte iţe, gândind că soră-sa cum a căpătat-o la mână, deauna are s'o omoare.

Nevasta, care de altmintrelea asculta totdeauna foarte bine pe soacra-sa, numai atâta că nu vorbea cu dânsa, nu se pune de pricină, ci se porneşte îndată ca să-i aducă spata şi iţele.

Bărbatul său însă, ştiind prea bine cine-s

şi ce plătesc mătuşele sale, cum vede că ea se porneşte, deauna iese afară după dânsa şi îi zice în taină ca să nu-l audă maica sa:

— Ajungând la mătuşele mele, când ţi-or da ele de mâncare, îmbucătura cea dintâi s'o pui sub limbă şi apoi să mănânci. De nu vei face aşa, cum te învăţ eu, să ştii că ai să păţeşti rău!

Nevasta l-a ascultat... şi mergând ea acuma, cât va fi mers, ajunge la cea dintâi soră a soacrei sale, o zmeoaică şi aceasta decât care să mai cauţi alta, aşa de urîtă şi rea, nu era... Şi cum ajunge la dânsa, deauna îi dă bună ziua.

— Apoi să mai creadă cineva soacrelor... Sora mea zice că nora sa nu vorbeşte, că este mută, şi ea... uită-te numai la dânsa, cât de drăgălaş şi frumos vorbeşte! — Apoi după ce o mai întreabă despre una alta, cum se află bărbatul său, ce mai face soacra sa?... cum se laudă, taie un cocoş, îl cinătueşte frumos, îl frige şi îl dă de mâncare.

Nevasta, îmbucătura cea dintâi o pune sub limbă, după cum adică a învăţat-o bărbatul său, apoi mâncă din acest cocoş până ce se sătură.

După mâncare, văzând zmeoaica că n'a

putut-o înşela, îi spune că iţele şi spata, după care a trimis-o soacra sa, nu se află la dânsa, ci la o soră a lor mai mică decât dânsa, care nu locueşte tare departe; să se ducă până la aceasta şi le-a căpăta.

De aicea, luându-şi, nevasta rămas bun, se porneşte şi se duce la a doua zmeoaică şi cum ajunge îi dă şi aceştia bună ziua.

Auzind-o şi această zmeoaică vorbind, se minunează de dânsa şi îi zice ca şi sora sa:

— Pas acum de mai crede soacrelor!... Sora mea zice că nora sa nu vorbeşte nimic, că ea este mută, şi... ia uită-te la dânsa cât de frumos şi de bine vorbeşte!... Apoi, din vorbă, în vorbă, din una din în alta o întrebă la ce-a venit.

Nevasta îi spune cum şi la ce, că iacă soacră-sa a trimis-o după spată şi iţe până la mătuşe-sa pe la care a trecut, dar fiind că aceasta nu le are, i-a spus să vie la dânsa, că poate vor fi aici.

Zmeoaica aceasta taie acuma şi ea un cârlan, şi după ce-l frige îl dă nevestei de măncare.

Nevasta, face ca şi mai înainte, adică pune cea dintâi îmbucătură sub limbă şi apoi mănâncă.

Zmeoaica, după ce-i dete de mâncare,

se făcu că caută spata şi iţele, dar îndată s'a întors înapoi şi-i zise nevestei că ea nu le găseşte nicăeri, deci trebue să se ducă la sora cea mai mică.

De aicea se ia iar nevasta şi se duce la cea din urmă soră a soacrei sale.

Văzând-o şi această zmeoaică că vorbeşte, îi repeţi aceleaşi cuvinte ca şi surorile sale. Apoi îi dă şi ea o mână de om mort de mâncare şi după aceea se suie în pod, anume ca să caute spata şi iţele, în faptă însă ca să pândească pe nevastă să vadă ce-o face?... mânca-va mâna or ba?

Dar ce să facă nevasta?... ia mâna de om mort şi-o aruncă sub vatră.

Nu ştiu, văzut-o-a, or n'a văzut-o zmeoaica, destul că ea întrebă:

— Mână de om mort, unde eşti?

— Sub vatră! — răspunse mâna.

— Mănâncă, nevastă, mâna, că de nu-i mânca, te mănânc eu pe tine! — zise zmeoaica.

Ce să facă acum biata nevastă?... Cum să mănânce ea mâna de om, dacă aceasta e spurcată şi greţoasă?... ş'apoi,.. măcar de n'ar fi de om mort?... ia mâna de sub vatră şi o bagă sub brâu tocmai la inimă.

Zmeoaica întreabă a doua oară:

— Mână de om mort, unde eşti?
— Sub inimă! — răspunse mâna.
Acum, socotind zmeoaica că nevasta a mâncat mâna, se scoboară cu iţele şi cu spata din pod şi i le dă nevestei.
Nevasta le ia şi vrea să pornească. Dar zmeoaica o opreşte şi-i zice:
— Dă-mi mâna înapoi.
— Na'ţi-o! — zise nevasta, scoţând de grabă mâna de sub brâu, fără ca s'o zărească zmeoaica, şi i-o dă. Apoi se porneşte şi se cam mai duce, căci zmeoaica, după ce i-a întors mâna, nimica rău nu putu să-i facă.
Sosind nevasta, la întoarcere, pe la a doua zmeoaică, aceasta îi cere cârlanul. Nevasta scuipă şi cârlanul sare din gură şi fuge sbierând.
Zmeoaica, văzând aceasta, se mânie şi zice nevestei:
— Ah! mânca-mi-te-ar ţeapa să mi te mănânce, dar cum mi-ai scăpat din mână?
Insă nevestei nici nu-i pasă. Se duce mai departe, până ce ajunge la cea dintâi soră a soacrei sale. Această zmeoaică, cum o vede de afară încă îi cere cocoşul.
Nevasta scuipă, şi acuma, şi cocoşul sboarz din gură tot cântând: cu-cu-ri-gu-u!
— Ah! mânca-mi-te-ar ţeapa să mi te

mănânce, da cum mi-ai scăpat din mână? — zise şi această zmeoaică, văzând că nu poate face nimica nevestei.

Acuma, într'un târziu, iată că ajunge nevasta sănătoasă, fără să i se fi clintit măcar un păr din cap, la soacră sa.

Cât timp va fi umblat ea pe la cele trei zmeoaice nu pot spune anume. Dar tot trebue să fi trecut cam mult, căci când a sosit ea la soacra sa, aceasta avea acuma altă noră în casă.. Făcu ce făcu zmeoaica cea bătrână şi înduplecând pe feciorul său, îl însură cu altă fată, socotind că noră-sa cea dintâi, pe care o credea că e mută, nu se mai întoarce dela surorile sale, unde a fost trimis-o anume ca s'o omoare.

Când ajunse acuma nevasta acasă, află pe bărbatul său tăind o oae în tindă. iar pe soacră-sa şi pe noră-sa cea de a doua lucrând câte una alta în casă.

Soacră-sa, cum o vede, îi zice:

— A! bine c'ai venit, noră dragă!... du-te şi adu şi tu o cofă de apă, că astălaltă nora nu mai poate de atâta muncă, de când te-ai dus de acasă.

Nevasta, ascultătoare ca tot-deauna, nu spune nimica, ci luând cofa se duce după apă tocmai acolo unde şi-a svârlit inelul.

Aici apoi oprindu-se şi scoţând apă, iată că-i sare inelul în cofă. Ea, cum îl vede, deauna îl pune în deget, şi, după cum am spus când l-a aruncat, îşi propune să vorbească. Deci întorcându-se cu cofa acasă şi aflând pe cealaltă noră a zmeoaicei ridicând oala dela foc cu mâneca cămăşii, care era a ei, îi zise:

— A! plăti-ţi-ar Dumnezeu să-ţi plătească, că bine mai ştii a lua oalele de la foc cu mâneca altuia!

Bărbatul său, care şi acuma se afla tăind oaia în tindă. cum o aude vorbind, deauna se repede la dânsa, aşa plin cum era pe mâini de sânge, şi cuprinzând-o cu mâinele de după cap îi zice:

— Draga mea! Rândunica mea!

Dar n'a apucat bine a rosti aceste cuvinte şi ea deauna s'a prefăcut în Rândunică şi el în Rândunel, şi amândoi au sburat pe o fereastră şi s'au cam dus în lume. Iar zmeoaica şi a doua noră au rămas singure şi nimeni nu ştie ce s'a făcut cu dânsele.

IV.

A treia legendă a Rândunelei, istorisită de un român din satul Vicovul-de-sus şi

comunicată de d-l Gavril Mleşniţă, învăţător, e următoarea:

A fost odată un om foarte avut. Omul acela, între multe altele avea şi o herghelie de cai. Insă averea lui cea mai mare şi mai preţioasă erau fetele sale, trei fete, — ca trei zâne, una mai frumoasă decât cealaltă.

Intr'o primăvară, cum s'a întâmplat, cum nu s'a întâmplat, nu pot spune, dar, destul atâta că fata cea mai mare se duce la tatăl său şi îl roagă ca s'o lase să meargă ea cu caii la vărat.

Tatăl ei dintru început nu voi nici măcar s'o asculte, dar necum s'o lase. Mai pe urmă însă, după multe poftiri şi rugăminte, o lasă să ia herghelia şi să se ducă la vărat.

O lăsă tatăl său să se ducă, dar pe de altă parte îşi luă el un cojoc, îl întoarse pe dos, îl aruncă apoi între umere şi mai 'nainte de ce apucă fata a scoate herghelia şi a se porni cu dânsa, se duse înaintea ei şi se ascunse sub un pod, pe unde ştia el că are să treacă fiica sa, anume ca, pe când 'va trece ea p'acolo, să-i saiă înainte, să-i sperie caii şi aşa s'o facă ca să se întoarcă înapoi.

Fata scoase herghelia de cai şi voioasă

se porni cu dânsa la vărat, fără de a-i trece măcar cât de puţin prin minte, că poate să i se întâmple ceva pe drum. Dar când ajunse la pod şi dete să treacă peste dânsul, iată că-i iese înainte o măguiaţă şi îi sperie caii, care apucară la fugă îndărăt, şi aşa, nevoită fiind, s'a întors şi ea foarte amărîtă şi scârbită înapoi.

Tatăl său, întroducându-se pe de altă parte mai de grabă decât dânsa acasă, şi ieşindu-i, când s'a întors ea, înainte, îi zise:

—Vezi!... nu ţi-am spus eu ţie, că tu nu vei fi în stare a paşte o herghelie aşa de mare de cai!.. Abia te-ai pornit şi te-ai şi înturnat înapoi!... Aşa păţesc toţii aceia ce nu ascultă sfatul părinţilor!...

— D'apoi bine, ce era să fac? — răspunse fata ruşinată — dacă la podul cutare mi-a ieşit o măguiaţă urâtă înainte şi mi-a speriat caii?... de voie, de nevoie a trebuit să mă întorc şi eu înapoi că n'aveam încotro... fără de cai nu puteam nicăieri să mă duc!...

— Ei lasă, lasă! nu te mai desvinovăţi degeaba, că dacă ai fi fost tu altmintrelea nici caii nu s'ar fi speriat, nici tu nu te-ai fi întors aşa de grabă îndărăt! zise iarăşi tatăl. Şi îşi caută apoi de lucru.

In scurt timp, după aceasta, s'a cerut fiica cea mijlocie ca să meargă cu caii la vărat. Insă şi acesteia, lăsând-o tatăl său, i se întâmplă asemenea ca şi surorii sale celei mai mari.

Nu mult după aceasta rugă şi fata cea mai mică pe tatăl său ca s'o lase ca şi pe celelalte surori, să se ducă şi ea cu herghelia cea de cai la vărat.

Tatăl său însă îi zise, că dacă surorile ei cele mai mari n'au fost în stare de a mâna caii, apoi ea, ca cea mai mică şi cea mai slabă, cu atât mai puţin îi va mâna.

Dar în urma urmelor, văzând bătrânul că fiica sa cea mai mică nici de cum nu voieşte să se abată dela ceea ce şi-a pus în gând, îi încuviinţă şi ei ca să se ducă cu herghelia la vărat, cugetând că va face şi cu dânsa cum a făcut şi cu celelalte două.

Fata aceasta însă avea o căţeluşe năsdrăvană şi căţeluşa, înainte de pornire, îi spuse tot ce are să facă tatăl ei cu dânsa, când se va apropia cu caii de pod.

Fata ascultă pe căţeluşă, luă herghelia cea de cai şi porni cu dânsa şi când ajunse la pod şi-i ieşi tatăl său înainte, voind ca

s'o sperie şi pe dânsa ca şi pe celelalte surori, îi zise mânioasă:

— Inapoi tată! că doară nu vrei să mă sperii şi pe mine ca pe surorile mele!... Inapoi! ori de nu, e vai şi amar de tine!

Tatăl ei, auzind aceste cuvinte aspre, se întoarse ruşinat acasă, iar fata s'a dus cu herghelia mai departe.

Mergând ea aşa, cât timp va fi mers, tot păscând herghelia sa, iată că într'un târziu zăreşte într'o depărtare altă herghelie precum şi un tânăr foarte frumos, care ocolea caii.

Văzând ea aceasta, încălecă degrabă pe un cal care era mai sprinten şi aleargă tot într'o fugă la oraşul care era mai aproape, unde îşi cumpără o pereche de vestminte bărbăteşti. Iar când se întoarse îndărăt află acuma caii săi amestecaţi cu caii tânărului, şi aflând aceasta se supără foarte tare.

— Nu te supăra, fârtate, că caii mei au fiecare nume, şi când îi strig pe nume, vin la mine ca vitele la sare. Deci n'avea despre aceasta nici o teamă că nu-ţi vei putea alege caii tăi dintre ai mei.

Auzind cuvintele acestea fata, care era acum îmbrăcată în haine bărbăteşti, ca să n'o cunoască tânărul că e fată, îi mai

veni inima la loc, şi din una în alta, din vorbă în vorbă, ca tinerii, se întovărăşiră amândoi şi începură a umbla împreună cu caii la păscut.

Tânărul, uitându-se dela un timp mai de aproape la tovarăşul său, după vorbă şi după trăsurile feţei, i se păru că acesta e fată şi nu fecior ca dânsul, măcar că era îmbrăcat bărbăteşte, dar nu-i spuse, neştiind de bună seamă de-i aşa după cum i se pare or ba?

Nu mult însă după aceasta, mergând tânărul dimpreună cu tovarăşul său acasă la dânsul, zice maicei sale, căci tânărul avea şi maică, îi zise adică că acest tovarăş, după părerile sale, e fată şi nu fecior, cum îl arată îmbrăcămintea.

Uitându-se maica tânărului mai de aproape la fată, şi după ce a privit-o cum se cade, fiind şi ea de aceeaşi părere, i-a dat fiului său un sfat şi anume: ca să îmbie pe tovarăşul său să meargă cu dânsul la scăldat, şi dacă n'o fi fată nu va sta la îndoială să se scalde or ba, iar de va fi fată, nu va voi să se scalde.

Căţeluşa cea năsdrăvană a fetei însă, ştiind îndată cu ce gânduri se poartă maica feciorului, descoperi toată taina stăpânei sale, zicându-i că ea nici de cum să nu se

sfiască a merge la scăldat, ci să primească cu cea mai mare bucurie, căci ea, adică căţeluşa, când va fi treaba la adică va începe a alerga printre cai şi într'o clipă pe toţi îi va speria şi împrăştia şi ei atunci vor fi nevoiţi să lase scăldatul şi să alerge după cai ca să-i strângă la un loc.

Şi cum a sfătuit căţeluşa pe stăpână-sa, chiar aşa s'a şi întâmplat. Mergând feciorul cu tovarăşul său ca să se scalde, când sosiră la starea locului şi numai voiră să se desbrace şi să se arunce în apă, căţeluşa dete de grabă o raită prin cai şi, ce făcu ce drese, destul atâta că pe toţi îi sperie astfel, că atât feciorul cât şi fata se văzură nevoiţi a lăsa scăldatul şi a alerga după cai.

După întâmplarea aceasta, mergând feciorul acasă, istorisi maicei sale toate din fir în păr cum au fost.

Maica sa i-a dat alt sfat şi anume i-a zis că în noaptea viitoare are să pue sub capul amândurora câte un fel de struţ de flori, şi de va fi tovarăşul lui fată, se va veşteji struţul peste noapte, iară de nu va fi fată, n'are să i se vestejească,

Căţeluşa însă îi spuse şi despre această convorbire stăpânei sale şi îi zise că peste noapte să lase uşa casei crăpată, că ea, cum va adormi ei, va intra în casă şi îi

va lua struţul şi îl va purta până în zori de zi prin rouă, iar în zori de zi îl va aduce înapoi.

Fata a făcut aşa, după cum a învăţat-o căţeluşa.

A doua zi dimineaţă, după ce se sculară cei tineri, mergând mama feciorului ca să vadă ce s'a întâmplat peste noapte, află struţul de flori al fetei mult mai proaspăt şi mai frumos decât al fiului său, şi din aceasta a conchis ea că tovarăşul fiului său trebue să fie bărbat şi nu femeie. Nu ştia ea despre apucăturile fetei cu căţeluşa sa, căci dacă ar fi ştiut atunci nu ştiu zău ce ar fi făcut.

Mai puse mama feciorului, şi după această încercare, multe şi de toate la cale, dar din pricină că căţeluşa toate le descoperea stăpânei sale, nu putu nimica să iscodească de e tovarăşul feciorului său fată ori fecior?

Iată că nu mult după toate încercările acestea soseşte toamna şi fata, luându-şi rămas bun dela fecior şi dela mama acestuia, se îndreaptă încetişor spre casă.

Tânărului părându-i rău după tovarăşul său, nu mult după ce s'a pornit acesta încălecă pe un cal şi merse în urma lui ca să-l poftească înapoi, însă în zadar i-a

fost toată osteneala și alergătura, căci tovarăşul său trecuse acum o apă mare, şi făcând peste dânsa de trei ori încruciş cu o batistă, a fost secat şi aşa, i-a fost cu putință să treacă foarte lesne. Iară după ce a trecut dincolo de apă, a făcut iarăşi de trei ori încruciş cu batista asupra apei, apa s'a ridicat şi s'a împreunat cum a fost mai înainte de trecerea lui.

Când ajunse tânărul aproape de apă, fata, care era acuma de ceea parte, se desbrăcă de hainele sale cele bărbăteşti şi îşi luă alte haine femeieşti.

Tânărul, văzând-o că e fată şi încă o fată foarte frumoasă şi încântătoare, voi să sară cu cal cu tot în apă şi să se înnece de scârbă că a scăpat-o din mână.

Insă fata, cum îl văzu că voieşte să se arunce în apă, a strigat zicându-i:

Stăi pe loc nu te'nneca,
Că nu ți-am fost partea ta!

Şi cum rosti ea cuvintele acestea, se porni şi se duse mai departe.

Feciorul însă se întoarse foarte trist şi dus pe gânduri acasă şi în aceiaşi zi, în urma sfatului maicei sale, întreprinse o călătorie ca numai decât să afle pe fata ce a scăpat-o în acest chip din mână.

Umblând el un timp mai îndelungat în

colo şi încoace, iată că în urma urmelor dă de fată, care era acum la părinţii săi şi cum dă de dânsa o fură, fără ca să ştie ea ceva despre aceasta.

Pe drum însă, văzând fata că este furată şi n'are nici un chip de scăpare, de supărare mare, când ajunse lângă un pod, ce ducea peste o apă, luă inelul său de pe deget şi aruncându-l în apă zise feciorului:

— Când voiu afla eu inelul meu, atunci să vorbesc eu cu tine, mai degrabă nu!

Mulţi ani, după aceasta, a trăit fata la un loc cu feciorul care a furat-o, fără să vorbească cu dânsul măcar un cuvinţel.

Iată însă că într'o zi, cine mai ştie după câţi ani, mergând la pescuit, prinse o mulţime de peşte şi aducându-l acasă şi spintecându-l dă într'însul peste inelul său.

Feciorul, adică bărbatul ei, tocmai atunci tăiase un râmător şi-l pregătea în mijlocul casei.

Muta, căci aşa a fost botezat-o soacră-sa din pricină că nu vorbea nimic, după ce a curăţit peştele, l-a pus într'o oală la foc ca să fiarbă, şi fiindcă acuma începuse oala a fierbe aşa de tare că da în foc, zise soacrei sale care sta lângă vatră:

— Mamă trage oala că dă în foc!

Bărbatul ei, care, cum am spus, pre-

gătea porcul ce-l tăiase cum o auzi vorbind, de bucurie mare o prinse de bărbie aşa cum era cu mâinile pline de sânge, şi îi zise:

— Draga mea, păsăruica mea!

Dar iată că nu apucă bine bărbatul a rosti cuvintele acestea şi ea deauna se prefácu într'o pasăre şi începând a sbura prin casă sparse un ochiu de fereastră şi ieşi prin dânsul şi se cam mai duse.

Pasărea aceea e Rândunica, fiindcă ea are bărbie roşie şi de atunci se află Rândunica în lume.

V.

A patra legendă a Rândunelei, comunicată de d-l Orest Lujan, sună precum urmează:

A fost odată o femeie şi femeia aceea avea o noră în casă, cu care nu se putea nici de cum învoi. Nu era mai nici o zi lăsată de Dumnezeu, în care să nu-i zică: ba că-i leneşe, ba că-i netrebnică, ba că-i una, ba că-i alta. Mai pe scurt, neîncetat îi căuta pricini şi cum îi venea la gură aşa o batjocorea.

Şi noră-sa, bună de inimă şi răbdătoare, toate le suferea şi tăcea cugetând în sine că soacră-sa se va cuminţi dela un timp

şi îi va da pace. Dar cum să-i dea!...Unde s'a mai văzut în lumea aceasta vreo soacră bună? ... Pe zi ce mergea tot mai rea şi mai nesuferită se făcea... Iară într'o zi, voind să puie capăt la toate, ce face?... se apucă şi omoară pe noră-sa, tăind-o toată bucăţele.

Bărbatul nevestei care se vede că, pe când i-a omorît maică-sa soţia era undeva dus de acasă, cum s'a întors înapoi şi a văzut ceea ce s'a întâmplat, s'a făcut foc şi pară de mânie, a prins pe maică-sa şi puind-o pe nişte cărbuni aprinşi, voi, spre pedeapsă, s'o ardă de vie.

Maica Domnului însă, cum şi din ce pricină nu pot să ştiu, dar destul atâta că tocmai când se aprinse straiele pe soacra cea rea, şi începuse a arde, se coborî din cer, o prefăcu într'o Rândunică şi o scoase de grabă pe horn afară.

Rândunica, adică soacra cea rea, prefăcută în pasăre, cum se văzu scăpată afară, voi să fugă.

Dar Maica Domnului n'o lăsă ci, oprind-o îi zise:

— Stăi pe loc, că nu merge aşa, cum cugeţi tu!... nu gândi că dacă te-am scos de la moarte, îndată ţi-oi da drumul!.., mai aşteaptă puţin până ţi-oi face semn după

care nu numai eu, ci şi toată lumea să te cunoască ori şi când şi ori şi unde, ce soacră bună ai fost, că ai omorît pe noră-ta!.

Şi cum rosti Maica Domnului cuvintele acestea, îi făcu coada în formă de foarfece, sau mai bine zis în formă de două cuţite ascuţite şi împreunate la un loc, cu care a ucis ea pe noră-sa.

Dar ea n'a rămas numai cu semnul acesta. Când o scoase Maica Domnului pe horn, atunci se negri de fum şi funingine, şi pe unde s'a negrit, neagră a rămas şi până în ziua de astăzi.

Iar partea cea roşie de pe guşa Rândunelei e sângele ce a prins să curgă, pe când a început a arde. Penele cele albineţe sunt urmele de cămaşă, cu care era îmbrăcată, când a pus-o feciorul său pe cărbuni şi care n'a apucat a se aprinde şi a arde, ci numai s'a afumat.

Şi numai după ce a căpătat Rândunica toate semnele acestea, i-a dat Maica Domnului drumul, ca să sboare unde vor duce-o ochii şi aripele.

VI.

A cincia legendă a Rândunelei, istorisită de Nistor Bolohan, Român din satul Reu-

seni, şi comunicată de vărul meu Ştefan Fl. Marian, sună astfel:

Zice că Sfânta Duminică a avut odată o servitoare. Şi mergând ea într'o zi la biserică a lăsat pe servitoarea sa acasă ca să-i facă de mâncare, până când se va întoarce. Şi când s'a pornit ea la biserică, zise servitoarei sale să potrivească astfel bucatele ca să nu fie nici prea calde nici prea reci, ci numai cum îs mai bune de mâncat.

Servitoarea, cum a eşit sfânta Duminică din casă, s'a şi apucat de fiert bucatele. Insă ea, după ce le-a gătit de fiert a uitat să le puie din bună vreme ca să se răcească, ci le puse în pripă cu puţin mai înainte de a se întoarce Sfânta Duminică dela biserică, şi aşa bucatele, din pricina aceasta, n'au putut să fie după cum a spus Sfânta.

Sosind acum Sfânta Duminică acasă şi puindu-se la masă, n'a apucat a îmbuca bine din bucate, când s'a şi fript, dar ştii colea... cum se cade. Şi frigându-se, s'a mâniat şi a început a o blestema şi a zice:

— Dacă nu mi-ai făcut tu pe plac şi pe cheful meu, să te prefaci în pasăre şi să umbli de azi înainte arsă şi friptă prin

locurile şi ţările unde va fi arşiţa cea mai mare, cum m'am fript şi m'am ars eu acuma!

Şı cum a rostit Sfânta Duminică cuvintele acestea. servitoarea deauna s'a prefăcut într'o Rândunică şi a sburat în lume. Şi fiindcă Sfânta Duminică a blestemat-o să umble arsă şi friptăi de aceea îş face ea cuibul său prin podurile caselor, unde e căldura cea mai mare, şi tot de aceea petrece ea numai prin ţările acelea, unde sunt căldurile şi arşiţele cele mai mari.

VII.

Afară de aceste cinci legende complecte ale Rândunicei şi cea publicată de Vasile Alecsandri, se mai află şi două fragmente care îmi sunt mie cunoscute, şi anume: unul tot în Bucovina, iar celălalt la Românii din Banat.

Dacă aceste două fragmente nu s'ar deosebi mult de cele de mai sus, le-aşi trece cu vederea, aşa însă, cred că în interesul ştiinţei, vor fi bine primite şi acestea, dacă le voiu reproduce aici.

Fragmentul legendei din Bucovina istorisit de Ion Terteş, Român din satul Ilişeşti, e cel următor:

Au fost odată un bărbat şi o nevastă

care au avut trei copii. Iată că într'o zi mor tus trei copiii. şi când să-i ducă la groapă maica lor, în loc să-i bocească şi să plângă după dânşii ca alte maice, ea mergea în urma lor tot jucând, bătând în palme şi râzând.

Nu mult după aceasta mor şi socrii săi. Dar ce schimbare?,.. Nevasta nu era acum cea din'nainte... Plângea şi se tânguia după dânşii, de gândeai că cine ştie pe cine a pierdut. Şi tot aşa plângând şi bocind, de se scutura cămaşa pe dânsa, petrecu ea pe socrii săi la groapă.

După ce se înmormântară bătrânii şi după ce se înturnară cu toţii dela ţintirim acasă, întreabă bărbatul pe nevastă-sa.

— Nevastă! de ce, când ne-au murit copiii noştri, tu n'ai vărsat nici o lacrimă după dânşii. ci ai jucat şi ai râs şi te-ai veselit când i-ai petrecut la groapă, iar acuma, că ţi-au murit socrii. adică părinţii mei, i-ai bocit şi te-ai tânguit după dânşii?...

— D'apoi bine — răspunse nevasta, — după copiii noştri n'am plâns, ci am jucat şi am râs, pentru că prea bine am ştiut unde se duc ei, că merg în raiu; iar după socri, cum n'oi plânge, ştiind bine că pentru faptele lor trebue să meargă la munca cea veşnică a iadului?

Auzind bărbatul răspunsul nevestei sale se mânie foc pe dânsa şi începu a se sfădi şi a o certa. Şi tot aşa, din una în alta, din ceartă în ceartă, veni treaba până la bătaie. Însă când să dea bărbatul în nevastă, aceasta se prefăcu iute într'o Rândunică şi sbură pe fereastră afară. Atunci bărbatul dă s'o prindă, dar ajungând-o numai de coadă, rămâne cu toate penele în mână, afară de cele două de pe de lături, care au scăpat nesmulse şi care şi până în ziua de astăzi se văd la Rândunele.

Fragmentul legendei, care se află la Românii din Banat, sună:

„După tradiţiune, Rândunica a fost dintru început o fată, care se certa cu părinţii săi, iar pe alţii îi vorbea de rău. Pentru aceasta s'a prefăcut ea în forma ei de acum, şi trebue să-şi facă cuibul său în cămine, expusă fumului înnegritor".[1])

VIII.

Acestea sunt legendele Rândunelei, câte le-am putut afla până acum.

Dintre cele trei legende dintâi, precum şi din un fragment din Bucovina, rezultă

1. Arthur und Albert Schott, *Walachische Märchen*, Stuttgart und Tubingen, 1846, p. 284.

că Rândunica, dintru început, a fost nevastă tânără, care, prefăcându-se în forma ei de pasăre, a rămas până în ziua de astăzi cu guşa roşie şi cu coada ca furcuţa, după cum a uns-o bărbatul său cu sânge şi i-a smuls mijlocul cozii.

După legenda lui Va ile Alecsandri însă, precum şi după spusa unor Români din Bucovina, Rândunica a fost dintru început fată de împărat. Iar rochia ei, cu care a fost îmbrăcată, după legenda publicată de d-l V. Alecsandri, s'a prefăcut într'o plantă cu floarea albastră, care înfloreşte primăvara şi care se numeşte în Moldova „Rochiţa Rândunelei", lat. Convolvulus arvensis, iar în Bucovina şi Transilvania, Volbură albastră.

După legenda a cincia din Bucovina şi după fragmentul din Banat, a fost Rândunica dintru început o fată neascultătoare. Iar după legenda a patra din Bucovina a fost o soacră rea, după cum sunt mai toate soacrele în ochii nurorilor.

Tot din cauza aceasta, pentru că Rândunica a fost dintru început femeie, crede poporul că-şi face ea cuibul său numai în podurile caselor, fiindu-i dat să petreacă la un loc sub un acoperământ cu oamenii.

După fragmentul legendei din Banat

mai sus arătat, precum şi după o colindă poporană[1]), îşi fac Rândunelele cuiburile lor prin podurile caselor de aceea, pentru că aşa au fost ele blestemate.

Ţinoarea legendei bănăţene ni-e deja cunoscută. A colindei însă e aceasta:

Sub o tulpină de măr-păr se află un pat

Pe la fund cu tunete,
La fuştei cu fulgere,
Trembele de ceară sfântă
Tot topită şi'nvârtită.

In patul acesta:

E culcat un Dumnezeu
Mititel şi frumuşel
Şi la faţă curăţel,
Fâşiat de-o 'mpărăteasă
In fâşioare de mătasă.
Comănacu-i de bumbac,
Cu trei flori în comănac,
Una-i floarea mirelui,
Alta viaţa vinului,
Una spicul grâului.

Şi pe când Dumnezeu dormea dus, un somn greu, pe-atunci:

---

1. At. M. Marienescu *Poesia populară. Colinde*, Pesta, 1859. p. 24.

Iat' venirā rândunele,
Negrişoare frumuşele.

care, deşi începură a cânta şi colinda, totuşi nu-l putură deştepta. Deci:

Rândunelele sburară,
Către mare se lăsară,
Ele toate apucară
Ştropuleţi pe aripele,
Pietricele'n penicele,
Iar la fiu că au venit,
Cu aripe l-au stropit,
Cu pietrile au svârlit...

Şi făcând ele acestea, Dumnezeu cel frumuşel deşteptându-se din somn, se mânie pe dânsele şi le blestemă zicând:

Rândunea! fă-ţi cuibul tău
Unde-a fi locul mai rău,
Prin podul săracilor,
La grinda streaşinelor,
Să te bată fumurile
Ca pe fecior cugetele,
Cugetele de 'nsurat,
Pe fete de măritat!

Iarăşi se zice că Rândunelele îşi fac cuiburile lor prin podurile caselor numai pentru norocirea oamenilor şi pentru cu-

răţenia lor. Unde sunt case sau grajduri vrăjite de cineva, acolo nu-şi fac Rândunelele nici odată cuiburi.

Asemenea, tot din cauză că Rândunica dintr'un început a fost femeie, crede poporul că nu e bună de mâncat; apoi că e foarte păcat a o omorî, sau a-i strica cuibul şi a-i sparge ouăle. Ba! nici mâna nu e bine să pui pe dânsa. Drept aceea fiecare Român dă de grije copiilor săi, ca nu cumva să se atingă de dânsa, s'o omoare, să-i strice cuibul sau să-i spargă ouăle, căci făcând aceasta, poate să li se întâmple vreo nenorocire.

E păcat a omorî pe Rândunele, a le strica cuiburile şi a le sparge ouăle, încă şi de aceea, pentru că ele, după credinţa poporului, sunt sfinte, sunt „găinele lui Dumnezeu", şi ca atari nu fac nici un rău oamenilor, ci din contră, ele arată norocul fiecărei case. Unde îşi fac ele cuiburile, acolo se încuibează şi norocul, pentrucă ele au foarte mare dar dela Dumnezeu.

Românul care omoară vreo Rândunică, îi strică cuibul şi-i sparge ouăle, nu numai că se depărtează norocul dela casa lui, ci se crede despre dânsul, că a comis un păcat aşa de mare, ca şi când ar fi

omorît pe atare nevastă, i-ar fi risipit casa şi i-ar fi nenorocit copiii, şi cum a omorît-o: îndată i se usucă şi îi seacă mâna.

IX.

Afară de datinile şi credinţele pân'aici înşirate mai cred Românii cum că cel ce vede întâiaşi dată primăvara o Rândunică sburând, dar neciripind, acela va fi sănătos şi voios peste tot anul; pe acela nimeni n'are să-l vorbească de rău. Cel ce însă vede întâiaşi dată o rândunică stând şi ciripind, aceluia se crede că peste an nu-i va merge bine, că va fi bolnăvicios şi oamenii îl vor vorbi de rău.

Asemenea nu e semn bun pentru cei ce aud întâiaşi dată vre-o Rândunică ciripind în pod, căci atunci cred ei că peste tot anul nu vor fi sănătoşi şi voioşi, ci vor fi slabi şi bolnăvicioşi. Că nu au văzut-o mai întâi sburând, vorfi vorbiţi rău de oameni.

De vede o fată sau un flăcău întâiaşi dată, primăvara, numai o singură Rândunică, atunci cred aceştia că peste tot anul vor fi singuri, că nu se vor putea mărita sau însura. De vede un bărbat o singură Rândunică, se teme să nu i se întâmple vreo nenorocire, să nu-i moară nevasta

şi el să rămâie apoi singur, văduv. Tot aşa cred şi nevestele.

Numai o unică Rânduniсă văzută întâiaşi dată primăvara, însemnează, după credinţa poporului român, totdeauna singurătate. Iar mai multe Rândunele, văzute deodată, însemnează că peste vară vor fi, cu cei ce l-au văzut, mai mulţi inşi la un loc.

O seamă de Români, când văd pentru prima oară primăvara o rândunică, totdeauna stau pe loc şi încep a săpa cu un cuţit sau cu orice au pe lângă dânşii sub călcâiul piciorului stâng, şi întâmplându-se să afle cărbuni în locul acela, atunci, cred ei, că peste tot anul vor fi sănătoşi şi voioşi şi vor afla peste vară bani, iar de nu vor afla cărbuni, nu vor fi sănătoşi. O seamă însă cred că dacă află vor muri. Alţi iarăşi cred că, dacă vei sta locului unde vezi întâiaşi dată vreo Rândunică, şi vei face cruce, atunci, dacă vei vrea să sapi in acel loc, vei afla din întâmplare cel puţin un ban.

Unele Românce, când văd întâiaşi dată o Rândunică, suflă asupra ei şi zic:

„Cum se desparte coada ta şi nu se încâlceşte, aşa să mi se despartă şi să mi se descâlcească orice încurcătură, când

voiu sufla asupra ei, descurcând-o şi desfăcând-o.

X.

Mai departe, cred Românii, că vitele cornute, mai cu seamă boii şi vacile pe sub care sboară vreo Rândunică se bolnăvesc şi cruşesc, adică se udă sânge.

Cuibul de rândunică se întrebuinţează de către Români ca medicament în contra arsurilor şi opăriturilor prin foc şi uncrop.[1]) Aşa, cei ce sunt arşi sau opăriţi, luând un cuib de Rândunică părăsit, muindu-l în apă caldă şi legându-se cu dânsul la rană, spun că îndată se vindecă.

Se mai întrebuinţează cuibul de Rândunică încă şi în contra anghinei, iar cei ce au friguri şi nu pot scăpa de dânsele se zice că, îndată ce se afumă cu pătul din cuibul unei Rândunele, îndată îl lasă frigurile.

Vacile, cari sunt bolohănite, încă se vindecă cu cuib de Rândunică, şi anume: cuibul se moaie în apă caldă şi se leagă apoi cu dânsul ugerul bolohănit al vacii.

Vitele, pe sub care a sburat vreo Rândunică şi din cauza aceasta cruşesc după

1. apă clocotită,

cum s'a arătat mai sus, se pot vindeca numai cu cuib părăsit de Rândunică, adică din care a sburat Rândunica şi cu puii, şi anume se pune cuib de acesta în tărâţe şi se dau apoi vitelor bolnave ca să le mănânce, care, mâncându-le, se zice că îndată se vindecă şi nu mai cruşesc.

In fine, Rândunica e considerată de către Români încă ca şi un profet al tempestăţii şi al anotimpurilor. Aşa se zice că dacă vremea stă pe ploaie, Rândunica sboară tot atingând pământul, şi din când în când scoate sunete line, sperioase şi plângătoare. Iar când va să urmeze vreme bună, ea sboară sus şi se joacă cu surorile sale. Dacă ne ameninţă vreo vijelie, ea se pierde printre nori şi sboară încet.

Când încep a veni Rândunelele de prin ţările cele calde, unde petrec ele peste iarnă, e semn cum că şi primăvara a sosit şi că n'are să mai ningă, iar când se duc rândunelele de pe la noi, atunci nu e departe nici iarna.

CUPRINSUL

Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A. R. Bucureşti
Of. Reg. Com. Soc. 463/931.

Extras din catalogul „Bibliotecii pentru Toţi"

POVESTIRI, POVEŞTI ŞI BASME

	Nr.
Andersen, Poveşti alese. Sirena. Povestea unei mame. Potcovarul. Cel mai frumos trandafir, etc.	1
Andersen, Carte de chipuri fără chipuri. Un volum instructiv, atrăgător şi potrivit pentru educarea sufletească a copiilor	100
Alexandria, sau Istoria lui Alexandru cel Mare	467-468
C. Colloai, Păţaniile lui Vasilache sau istoria unei paiaţe	837-839
Ion Creangă, Poveşti. Capra cu trei iezi. Punguţa cu doi bani, Povestea porcului, Povestea lui Harap Alb. Făt frumos fiul iepei, etc.	28-29
Ion Creangă, Povestiri. Soacra cu trei nurori, Dănilă Prepeleac. Ivan Turbincă, etc.	30-31
H. J. Fabre, Minunile inst nctului la gângănii. Păianjenii. Lăcusta verde .	1267
Fraţii Grimm, Poveşti pentru copii. Trad. de L. Hârsu. Cu numeroase ilustraţii	476-478
P. Ispirescu, Basmele Românilor Vol. I.	647-650
Vol. II.	1048-1051
Istoria prea frumosului Arghir şi prea frumoasei Elena cea măiastră cu părul de aur	696
S. Fl. Marian, Păsările noastre şi legendele lor. Ciocârlia, Privighetoarea, Vrabia, Rândunica, etc.	2
Iosif Nădejde, Năzdrăvăniile lui Păcală Povestiri populare.	988
Tudor Pamfile, Feţi-frumoşi deodinioară Poveşti	587
Tudor Pamfile, Un tăciune şi-un cărbune. Poveşti	896-897
Anton Pan, Nastratin Hogea. Inţeleptul Arghir şi nepotul său Anadam .	79
C. Rădulescu-Codin, Făt-frumos. Poveşti.	861